

"บุหรี่ : การเบียดขับสู่ภาวะต้องห้าม"¹

วิศิษฐ์ ศิลปสุวรรณชัย

“ มีกวีบทหนึ่งเข้ากันได้ดีระหว่างบุหรี่และชีวิต เขียนไว้ว่า “Life is a cigarette, Cinder, ash, and fire, Some smoke it in a hurry, Others savor it.” ชีวิตก็เหมือนกับบุหรี่ ผลาญเผาตัวเองจนหมดไปกลายเป็นเถ้า ต่างกันตรงที่ว่า บางคนใช้น้อยอย่างเร่าร้อนเร่งรีบ แต่บางคนกลับเสพขับไปกับรสชาติของมัน ”

การศึกษาเรื่อง “บุหรี่ : การเบียดขับสู่ภาวะต้องห้าม” เป็นการนำเสนอภาพความหมายของบุหรี่อย่างมีมิติของความเปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมไทย โดยการอธิบายและวิเคราะห์ถึงคำถามสำคัญ 2 ประการ คือ เงื่อนไขที่ทำให้ความหมายของบุหรี่เปลี่ยนผ่านจากฐานะของพระเอกไปสู่ความเป็นผู้ร้ายทางสังคม และทำไมวัฒนธรรมบุหรี่จึงยังสามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางการผลักดันและต้องห้ามทางสังคม

นอกเหนือไปจากชุดคำอธิบายในเชิงลบที่มีต่อบุหรี่ ว่าเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งผิดหรือต้องห้ามทางสังคม เป็นอันตรายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งถือเป็นการผูกขาดและยึดติดการให้ความหมายกับบุหรี่ที่อาศัยมุมมอง ทศนคติ และวิธีคิดจากด้านเดียวเท่านั้น หากลองพลิกมองความหมายของบุหรี่ด้วยแง่มุมที่แตกต่างออกไป โดยเฉพาะในเชิงมานุษยวิทยา น่าจะช่วยให้เราทำความเข้าใจความหมายของบุหรี่ในทางสังคมวัฒนธรรม ได้อย่างหลากหลาย ชัดเจน รอบด้าน ลึกซึ้ง และเปี่ยมศักยภาพมากยิ่งขึ้น สัญลักษณ์และความหมายของบุรียุคตามแนวคิดทฤษฎีทางมานุษยวิทยา จึงอาจอธิบายเป็นประเด็นได้ดังนี้

บุรียุคกับการสร้าง Identity

มนุษย์จะใช้การบริโภคแสดง“ตัวตน”ของตัวออกมาเพื่อวางตำแหน่ง แสดงรสนิยม และสร้าง identity ให้ปรากฏทางสังคม โดยเนื้อแท้แล้วสัญลักษณ์หนึ่งๆจึงไม่ใช่ภาพจำลองที่ไร้ทิศทางไร้เป้าหมาย แต่จะมีแบบแผนที่ซ่อนเร้นอยู่ในสัญลักษณ์นั้นๆ ซึ่งล้วนเป็นการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น คือเป็นไปตามแบบแผนที่สังคมประดิษฐ์ขึ้นด้วยความเชื่อบางอย่าง และกลายเป็นมายาคติ(myth)ซึ่งซึมลึกอยู่ในทุกลมหายใจของสังคม ในระบบสัญลักษณ์จะมี model ที่จะนำเราไปสู่การคิดสมมติฐานหรือการอ่านเพื่อทำความเข้าใจตัวรูปแบบโครงสร้างของสัญลักษณ์เหล่านั้น อันเป็นการถอดรหัสทางสัญลักษณ์เพื่ออธิบายระบบภายในสังคมวัฒนธรรมที่ละเอียดลึกซึ้งไป

¹ เรียบเรียง และย่อส่วนมาจาก วิทยานิพนธ์เรื่อง “บุหรี่ : การเบียดขับสู่ภาวะต้องห้าม” เนื่องจากพื้นที่ซึ่งถูกควบคุม และจำกัด ให้เหลือเพียงไม่เกิน 20 หน้า ทำให้ต้องลดทอน มีบ และตัดเนื้อหาสำคัญหลายส่วนออกไป จนอาจขาดความต่อเนื่อง ขรุขระ และขาดหัวไปบ้าง โดยเฉพาะการใส่อ้างอิงซึ่งยุ่งยากสับสนมาก จึงได้ขออนุญาตละเว้นไว้ โดยหากอยากทราบที่มาและเนื้อหาที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รบกวนสละเวลาและแรงกาย ติดตามอ่านจากวิทยานิพนธ์ฉบับเต็ม

จากทางสังคมวัฒนธรรมแต่ละฉากจึงเป็นsignที่ให้เราอ่านได้ชัดเจนเหมือนการอ่านหนังสือ, นิยาย ทุกส่วนในสังคมถูกบรรจุแต่งให้คนมองเห็นบทหรือเนื้อเรื่องของสังคมที่เป็นอยู่ การศึกษาปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์หนึ่งในสังคมจึงนำไปสู่การเข้าใจภาวะของสังคมขณะนั้น เพราะsignแต่ละตัวมักทอกันเป็นsystem of sign ให้เราได้วิเคราะห์ความหมายแท้จริงของsignที่มีต่อสังคม แต่ละบรรทัด แต่ละย่อหน้า แต่ละบทตอน ที่เราพลิกอ่านไปจึงหมายถึงตัวเนื้อหาของหนังสือ, นิยายที่เรียกว่าสังคมวัฒนธรรม การจะอ่านหนังสือเล่มนี้ได้จึงขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ระบบโครงสร้างและภาษาที่นำมาใช้ในการเขียนหรือเป็นการถอดรหัสโครงสร้างของระบบสัญลักษณ์ (Narrative Analysis) นั่นเอง การสร้างแสดงidentityให้ปรากฏทางสังคมผ่านการบริโภคอย่างในยุคปัจจุบันจึงมิได้บริโภคเพียงประโยชน์ใช้สอยของวัตถุต่างๆเท่านั้น หากแต่ยังบริโภคมายาคติหรืออภิปรัชญาหนึ่งคือความหมายทางวัฒนธรรมที่แฝงเร้นอยู่ในวัตถุนั้นๆอีกด้วย

การสูบบุหรี่เป็นตัวอย่างหนึ่งซึ่งคนในสังคม"ซ่อน"กระบวนการสร้างความหมาย สื่อ และรับรู้ความหมายเอาไว้ คล้ายกับเป็นภาษาที่สื่อความหมาย การสูบบุหรี่จึงมีชุดของสัญลักษณ์บางอย่างในการสร้างidentityให้กับคนสูบ ซึ่งกำกับไว้ด้วยมายาคติหรืออุดมการณ์บางประการของสังคมไว้ และนี่คือสิ่งที่เราต้องพยายามถอดความหมายเหล่านั้นออกมา การสูบบุหรี่นั้นสื่อถึงสิ่งใดและอย่างไรได้บ้าง

บุหรี่ถูกใช้แสดงความหมายไปอย่างแตกต่างหลากหลาย เช่น เด็กสูบบุหรี่ แสดงถึงความซ่า ก้าวร้าว เป็นผู้ใหญ่ก่อนวัย เป็นหัวโจก ผู้หญิงสูบบุหรี่ แสดงถึงworking woman, active, free, feminist เท้าเทียมความเป็นผู้ชาย ผู้ชายสูบบุหรี่ หมายถึงการทำงานหนัก ครุ่นคิด เป็นผู้นำ หรือตรงข้ามคือ ไร้ระเบียบ ผ่อนคลาย(แตกต่างตามเงื่อนไขเวลาและวาทกรรม)

มายาคติของการสูบบุหรี่ไม่จำเป็นต้องสื่อถึงความหมายเดียวเท่านั้นในอุดมคติทางสังคม หากแต่สามารถสื่อถึงค่านิยม อุดมการณ์ และ myth หลากๆชุดในสังคมได้ภายใต้ sign ตัวเดียวอย่างบุหรี่ ความหมายในบุหรี่อาจหมายถึงการต่อสู้เรื่องสถานภาพทางเพศ ความผ่อนคลายจากโครงสร้างเวลาแบบทุนนิยม การแบ่งลำดับอำนาจระหว่างชนชั้น การเปลี่ยนผ่านโดยดิ้นหลุดจากระเบียบทางสังคม อุดมคติเรื่องความตาย ความคิดเรื่องสุขภาพ และการจัดระเบียบทางวัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งถึงที่สุดแล้ว identity ของบุหรี่ได้นำเราไปสู่คำอธิบายใหญ่ๆทางสังคมว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงideologyของชนชั้นกลางในห้วงเวลาหนึ่ง ideologyนี้ได้transformความหมายของบุหรี่จากพระเอกจนเป็นผู้ร้าย แต่ตัวร้ายอย่างบุหรี่ยังถูกใช้สร้างidentityบางอย่างที่มีนัยยะสำคัญอย่างมากในสังคมปัจจุบัน และidentityเหล่านี้เองที่พยุغمวนบุหรี่ไว้ให้ดำรงคงค้างอยู่ในวัฒนธรรมท่ามกลางการรุมทำร้ายจากพระเอกในอุดมคติแบบชนชั้นกลาง การที่บุหรี่ยังสามารถคงอยู่และมีค่าความหมายในสังคมปัจจุบันได้อย่างแน่นเหนียว จึงเป็นประเด็นสำคัญซึ่งจำเป็นต้องขบคิดถึงความหมายต่างๆที่กลบซ่อนอยู่ในบุหรี่เพียงมวนเดียวนี้ให้ละเอียดอ่อนอย่างถึงที่สุด

บุหรี่สร้าง Social Status เพราะเป็นทั้งอำนาจและการคุกคาม (Power and Danger)

บุหรี่มีลักษณะเป็นmargin มีความเป็นชายขอบจากควันอันล่องลอย มีรูปแต่ไร้ทรง ไม่แน่นอน ผันแปรไร้ทิศทาง จำต้องสัมผัสได้ยาก ลุ่มลึกลึกลับ ขวนให้พึงฝัน แฝงเร้นด้วยจินตนาการ กระเจายหายบางเบาไปในอากาศ อันนำไปสู่ความรู้สึกอันตราย ลึกลับ ต้องห้าม ขวนให้จินตนาการ และเชื่อมโยงไปสู่ความเสี่ยงและภาวะมลพิษทางสังคม ความไร้ระเบียบของกลิ่นควันยากต่อการควบคุมด้วยภาวะปกติ พลังที่เข้ามาcontrolสิ่งอันเป็นmarginและpolluteจึงเป็นที่มาแห่งอำนาจทางสังคมเช่นกัน ควันบุหรี่ในพิธีกรรมจึงใช้แสดงอำนาจและเชื่อมผ่านไปยังสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากความล่องลอยของมวลควัน อันนำมาซึ่งสถานภาพพิเศษแก่ผู้เปลี่ยนผ่านในพิธีกรรม ภาวะชายขอบ ความไร้ระเบียบ ยากต่อการควบคุมของบุหรี่ จึงถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ซึ่งมีภาวะทั้งอันตราย (danger) และเปี่ยมอำนาจ (power) ไปในเวลาเดียวกัน

คุณสมบัติช่วงชายขอบ(margin) ของบุหรี่นั้น เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แสดงถึงภาวะที่อยู่นอกเหนือจากระเบียบโครงสร้าง เป็นช่วงแห่งการเปลี่ยนผ่านที่มีความเป็นอันตราย เพราะไม่ได้อยู่ในภาวะที่เป็นอยู่อันใดอันหนึ่งและไม่ได้เป็นแน่แท้ภาวะที่อยู่ถัดไป จึงไม่สามารถให้คำนิยามระหว่างที่อยู่ในภาวะเปลี่ยนผ่านนั้นได้ บุคคลที่อยู่ในภาวะที่ต้องผ่านจากสถานะหนึ่งไปสู่อีกสถานะหนึ่ง อย่างเช่น วัยรุ่น จึงมีบุหรี่เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นอันตรายและสามารถทำอันตรายผู้อื่นได้ในขณะเดียวกัน สิ่งที่มีลักษณะหรือภาวะเป็นชายขอบอย่างบุหรี่ จึงมีสถานะที่เป็นอันตราย (dangerous) และเป็นมลพิษ (polluting) ทางวัฒนธรรม

บุหรี่ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งภาวะชายขอบนั้นมีความเสี่ยงและอันตรายในตัวเอง ผู้ที่สามารถควบคุมควันบุหรี่ได้จึงต้องมีสถานภาพ มีอำนาจหรือความศักดิ์สิทธิ์ หรือไม่ก็เป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นมลพิษทางสังคม เช่น ภูตผี ปีศาจ สัตว์ประหลาด พ่อมดหมอผี อำนาจซึ่งเป็น external จะสร้างความแตกต่างระหว่างชนชั้นให้เกิดขึ้น ผู้ที่ควบคุม ครอบครอง ผูกโยงตนเองกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ซึ่งอยู่พ้นจากกรอบระเบียบ(order) จึงมีภาวะชายขอบนั้นเป็นที่มาของอำนาจสถานภาพ และชนชั้นในสังคม

การที่บุหรี่เปลี่ยนความหมายมาเป็นสิ่งต้องห้าม เกิดจากความเป็นชายขอบ ในตัวบุหรี่ซึ่งเป็นอันตรายต่อระเบียบ และการควบคุมของโครงสร้างสังคม ความเป็น pollute, dirt, danger ของบุหรี่กลายเป็นเครื่องมือแสดงอำนาจให้กับผู้สูบบุหรี่ในความหมายของขบถ แปรกแยก จัดจ้าน ต่อต้าน ขัดขืน ทดเทียมต่ออำนาจที่เหนือกว่า ซึ่งนำไปสู่การกลายเป็นสิ่งต้องห้ามและdirtในสังคม ความเป็นบุหรี่จึงหมายถึงความเป็นชายขอบของผู้สูบ แสดงความเป็นชายขอบ (นอกโครงสร้าง) ของพื้นที่และเวลาที่จุดสูบ เพราะภาวะมลทินเป็นเนื้อแท้ แก่นสำคัญของความไร้ระเบียบ

บุหรี่คือการรุกรล้ำก้าวกายต่อความเป็นprivate-public, health, rightsของผู้อื่น และความไร้ระเบียบเหล่านี้เองที่ได้้นำความหมายของบุหรี่ไปสู่ความเป็นอันตรายและผลักดันบุหรี่ไปสู่ความ

ต้องห้ามทางสังคมนั่นเอง ในมุขกลับ บุหรี่จึงถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของdanger แปลกแยก แตกต่าง อยู่นอกกรอบให้กับผู้สูบเช่นเดียวกัน บุหรี่จึงปรากฏในพื้นที่ทางสังคมอย่างแน่นเหนียว การขบถ ต่ออำนาจ การบังคับควบคุมและความอันตรายของวัฒนธรรมการสูบบุหรี่จึงเป็นสัญลักษณ์ที่ถูก ทั้งต้องห้ามและเสปใช้ในสังคมอย่างต่อเนื่องยาวนาน

บุหรี่เป็นสัญลักษณ์แสดงการ Transformation and Anti-Structure

บุหรี่ คือสัญลักษณ์ในพิธีกรรมที่น่าสนใจ มีความหมายทั้งในรูปธรรมและนามธรรม ลักษณะพิเศษของบุหรี่มีความล่องลอยไร้รูปทรง มอดไหม้ กระจายหาย ลึกลับ กำกวม ผันแปร แฝงเร้นจินตนาการ ไร้ระเบียบ บุหรี่จึงนำไปสู่คุณสมบัติต่อต้านหรือไร้โครงสร้าง (communitas, anti-structure) ในการ transition คิวอันล่องลอยของบุหรี่ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ในการเชื่อมโยงสู่ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ กลิ่นของบุหรี่ยังหมายถึงการกลบขำระความสกปรกในตัวมนุษย์ออกไป แบ่งแยกมล ภาวะ ควบคุมและสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้เกิดขึ้น บุหรี่สามารถสร้างคุณสมบัติพิเศษ ความแตกต่าง แปลกแยก ภาวะซึ่งเป็นชายขอบและการเปลี่ยนผ่านให้กับผู้เสปใช้มันในพิธีกรรม เช่น ผู้นำเผ่า นักรบ วัยรุ่นที่เข้ารับการเปลี่ยนผ่าน โดยเฉพาะหมอผี บุหรี่ทำให้ผู้เสปเกิดอาการเฉพาะบางอย่าง เช่น มึนเมา แสบตา เสี่ยงแหบพว้า อาการจากการเสปบุหรี่นำไปสู่ภาวะการเปลี่ยนผ่านในตัวผู้ใช้ ซึ่งกลับเป็นผลสำคัญที่บุหรี่ถูกเลือกใช้เพื่อประกอบพิธีกรรมจากลักษณะพิเศษของมันนั่นเอง

การใช้บุหรี่เป็นสัญลักษณ์ในการแสดงเชิงพิธีกรรม (Ritual Performance) ของสังคมสมัย ใหม่ ดูจะเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่โดดเด่นของคนในปัจจุบัน บุหรี่มักถูกใช้แสดงการเปลี่ยนผ่านสู่ ความเป็นวัยรุ่น นำความเป็นmargin/polluteของบุหรี่ยามาสร้างความหมายให้ผู้สูบในแง่การ anti-structure เป็นสัญลักษณ์ของความแตกต่าง แปลกแยก เป็นปัจเจกเอกเทศ ไร้ระเบียบ ขบถ ขัดขืน จัดจ้าน ต่อต้านอำนาจ บุหรี่ใช้แสดงความเป็นส่วนตัวแก่ผู้สูบ สร้างพื้นที่และเวลาแทรกว่าง พักตัว จากกรอบโครงสร้าง เป็นวัฒนธรรมที่แสวงหาleisure การเปลี่ยนผ่านด้วยบุหรี่เป็นperformance ทางสังคมเพื่อบ่งบอกตัวตน สร้างidentityหรือsignบางอย่างในสังคมสมัยใหม่ เช่น บุหรี่เป็นanti-structure และtransformation ของเด็กที่แสดงความซ่า ก้าวร้าว เป็นผู้ใหญ่ก่อนวัย เป็นหัวใจ ของกลุ่มรุ่น เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้หญิงใช้บ่งบอกความเป็น working woman, free, active, feminist

บุหรี่ยังมอบสถานภาพใหม่ให้กับผู้สูบเสมอ ไม่ว่าวัยรุ่นเป็นผู้ใหญ่ ผู้หญิงเท่าเทียมผู้ชาย รับคนนอกให้เป็นคนในกลุ่ม กระฎุมพีที่ทำทนายอำนาจศักดินา แสดงสถานภาพที่เหนือกว่าในการ สูบต่อหน้าผู้อื่น สร้างตัวตนที่แปลกแยก ขัดขืนต่อกฎเกณฑ์ ทำทนายอำนาจเมื่อจุดสูบในที่ สาธารณะ แบ่งแยกแสดงลำดับชั้นจากสิทธิในการสูบขณะที่อยู่ร่วมพื้นที่เดียวกัน บ่งบอกถึง ภาวะผิดปกติ เช่นความเครียด การขบคิดอย่างหนัก วิฤตที่เกิดขึ้นในการทำงาน สถานการณ์ อันตราย ฯ บุหรี่ไม่เพียงเป็นวัฒนธรรมชิ้นหนึ่งที่มนุษย์ใช้ในพิธีกรรมการเปลี่ยนผ่าน แต่ยังใช้สร้าง

ภาวะพิเศษจากกรอบปกติทางสังคมในห้วงขณะหนึ่ง มอบเดิมอารมณ์ จินตนาการ ให้ผู้จุดสูบได้
เสพใช้มันอย่างอบอวล และหวนคิดถึงอยู่เสมอ สัญลักษณ์ในบุหรืจึงเป็น social drama ของคนใน
สังคมสมัยใหม่ที่ใช้ narrativeตนเอง สร้างidentityโดยการเลือกบริโศสัญลักษณ์จากความหมาย
ของบุหรือย่างมีนัยยะอันแตกต่างหลากหลายที่ซ่อนแสดงอยู่ในมณฑลทางสังคมวัฒนธรรม

ภาวะในสังคมสมัยใหม่ การสูบบุหรืนั้นทั้งถูกสูบอย่างเข้มข้นและต้องห้ามอย่างสุดขีดใน
เวลาเดียวกัน ยิ่งบุหรืถูกก้าวร้าว โยนตี ทิ่มแทง กัดกิน ผลักไส สูความต้องห้ามหนักมากเท่าไร
บุหรืจะยิ่งถูกใช้เป็นสัญลักษณ์สำคัญในการแสดงเชิงพิธีกรรม (Ritual Performance) ของสังคม
สมัยใหม่หนักมากขึ้นเท่านั้น ไม่ใช่ด้วยสิ่งใดเลย หากแต่ด้วยความหมายที่ตกขอบเป็นความต้อง
ห้ามทางสังคมของบุหรืนั่นเอง

บุหรืใช้แสดงการถือครองอำนาจของผู้ชาย และเป็นสัญลักษณ์ของความเป็น Male Identity

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ Sigmund Freud ได้อธิบายถึงบุหรืว่าเป็นสัญลักษณ์สะท้อนความ
เก็บกดวัยเด็ก ที่ถูกอำนาจพ่อแม่ห้ามการนำสิ่งของเข้าไปอมเล่นในปาก เมื่อโตขึ้นอาการจึงกำเริบ
โดยแปลงความเก็บกดนั้นออกไปเป็นกิจกรรมหรือสัญลักษณ์รูปแบบอื่นๆ เช่น ดูดนิ้ว อมปากกา
เคี้ยวหลอด กัดเล็บ เสียวริมฝีปาก oral-sex รวมถึงการสูบบุหรื ดังนั้นบุหรืจึงเป็น “การแทนที่” เพื่อ
แสดงออกของสัญชาตญาณการแสวงหาความสุข โดยแสวงหาความพึงพอใจทางปาก (oral
satisfaction) เพื่อปลดปล่อยความฝังใจ สะท้อนความเก็บกดในวัยเด็กออกมานั่นเอง

ฟรอยด์ยังบอกว่าบุหรืนั้นเป็นสัญลักษณ์ของอวัยวะเพศชาย(phallic symbols) ซึ่งตีความ
หมายแฝงเร้นได้ว่า บุหรืเป็นเรื่องของพื้นฐานอำนาจและการควบคุมทางสังคม ซึ่งตกอยู่ภายใต้กฎ
เกณฑ์และการครอบทับของผู้ใหญ่เพศชาย สังเกตให้ชัดคือ บุหรืมักอยู่ในเรียวหลอดและหว่างนิ้ว
ของผู้ชายเป็นหลัก และคนที่คุ้นตามากที่สุดก็คือ “พ่อ” ซึ่งเป็นตัวแทนอำนาจและการควบคุม เป็น
สัญลักษณ์การลงโทษที่เด็กๆหวาดกลัว ดังนั้นการลุกขึ้นมาสูบบุหรืของวัยรุ่น จึงแสดงถึงการหัก
ดิบ โคนล้ม และยึดครองอำนาจของพ่อมาไว้ในมือตนเอง หรือที่เรียกว่า “ปมเอดิปัส” (Oedipus)

การสูบบุหรืของวัยรุ่น จึงเป็นสัญลักษณ์แสดงความเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ต่อต้านอำนาจ
กรอบระเบียบ การควบคุมทางสังคม(โดยเฉพาะผ่านพ่อ ซึ่งเป็นตัวแทนการใช้อำนาจที่ใกล้ชิดทุก
คนที่สุด) ใช้บุหรืเป็นก้าวแรกในการล้มลองความต้องห้าม แสดงปฏิริยา ขัดขืน ดันหลุด แยก
แยกต่อประกาศิตของพ่อ หันมามีสิทธิ การกระทำ ตัดสินใจ มีอำนาจในการดูแลเป็นของตนเอง

นอกจากนี้ บุหรืยังซ่อนความหมายเรื่ององคชาต (Phallus) ในสังคม Patriarchal Society
ซึ่งเหมือนสัญลักษณ์แห่งการแบ่งแยก สร้างความแตกต่างระหว่างหญิงชายออกจากกัน Phallic
Symbolsในบุหรืเป็นเรื่องของพื้นฐานอำนาจและการควบคุมทางสังคม ซึ่งอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์การ
ครอบทับของผู้ชาย บุหรืจึงอยู่ในเรียวหลอดและหว่างนิ้วผู้ชายเป็นหลัก ขณะที่ผู้หญิงที่สูบบุหรืคือ

สัญลักษณ์ของความไม่ดีเป็นหญิงคนชั่วในสังคม หรือไม่ก็ต้องตรงข้ามคือมีศักดิ์อำนาจ สถานภาพสูงเพียงพอต่อการใช้นุหรีเพื่อแสดงความแตกต่าง เหนือกว่าผู้หญิงคนอื่นๆ และทัดเทียมได้กับผู้ชาย สังคมของผู้ชายจึงมีนุหรีเป็นสัญลักษณ์การถือครองอำนาจของผู้ชาย โดยมีเพศหญิงเป็นเพียงผู้ตอบสนองความปรารถนา การครอบทับ และตกเป็นวัตถุทางเพศของเหล่าสัตว์มนุษย์เพศผู้เท่านั้น แต่จนที่สุดเมื่อผู้หญิงมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค สถานภาพทางเพศที่ทัดเทียมกับผู้ชายมากขึ้น Symbol ในนุหรีถูกจุดดับและต่อไฟไปยังเรียวนิ้วและริมฝีปากของผู้หญิง phallic symbols ในนุหรีถูกจับตอทั้งและกลายเป็นการปลดปล่อย ชัดขึ้น แสดงปฏิกิริยา จัดจ้าน หักล้างต่อต้าน และดึงหลุดจากอำนาจของผู้ชาย นุหรีถูกใช้แสดงความเท่าเทียม สิทธิเสรีภาพ สถานภาพในสังคม การมีและสร้างidentityของผู้หญิงซึ่งมีพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรมไม่แตกต่างจากผู้ชาย ดังนั้นsignของนุหรีซึ่งแตกต่างเปลี่ยนแปลงและเลื่อนไหล จึงผูกเชื่อมและโยงใยอยู่กับวาทกรรมอำนาจในสังคมอย่างแน่นเหนียวน่าสนใจในความลึกเร้นเป็นอย่างยิ่ง

นุหรีเคยเป็นสัญลักษณ์ที่ปรากฏตัวเด่นอยู่ในพิธีกรรม ความเชื่อ ด้วยลักษณะความเป็นmargin, pollution อันนำมาซึ่งการให้แสดงอำนาจ เป็นเครื่องเคารพบูชา และใช้เชื่อมผ่านสู่ความศักดิ์สิทธิ์ ภาวะชายขอบของนุหรีทำให้เกิดความเป็นอันตราย(danger) และเปี่ยมอำนาจ(power) ไปในเวลาเดียวกัน (ทฤษฎี Mary Douglas) นุหรีในพิธีกรรมนำพาไปสู่คุณสมบัติต่อต้านหรือไร้โครงสร้าง(communitas, anti-structure) เพื่อการเปลี่ยนผ่าน(transition)ไปสู่สถานภาพใหม่ทางสังคม (ทฤษฎีVictor Turner) Phallic Symbolsในนุหรีเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจที่เหนือกว่าของผู้ใหญ่เพศชายและการกดขี่ทางเพศ (ทฤษฎี Sigmund Freud) นุหรีจึงเป็นตัวแทนของMale Identity ทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน

เมื่อนุหรีถูกเบียดขับและผลักไสจนเป็นผู้ร้ายของสังคม ด้วยลักษณะความเป็นmargin, pollution ในตัวนุหรีอีกเช่นกันที่ทำให้มันเปลี่ยนแปลงความหมายมาเป็นสิ่งต้องห้าม ภาวะชายขอบของนุหรีกลายเป็นเครื่องมือแสดงความไร้ระเบียบ เป็นมลพิษ อันตราย และความเป็นชายขอบของผู้จุดดับ (ทฤษฎี Mary Douglas) นุหรีกลายเป็นสัญลักษณ์ในการperformanceของสังคมสมัยใหม่ แสดงการเปลี่ยนผ่านของวัยรุ่น แทนความหมายของการต่อต้าน แตกต่าง ขบถ แปรลกแยก ชัดขึ้น หรือไร้โครงสร้าง(anti-structure)ให้กับผู้ดู (ทฤษฎีVictor Turner) นุหรีตกลูเรียวนิ้วและริมฝีปากของผู้หญิง เพื่อแสดงความเท่าเทียม เสมอภาค สิทธิ เสรีภาพ สถานภาพทางเพศที่ทัดเทียมกับผู้ชาย และยังแสดงการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ต่อต้านอำนาจ กรอบระเบียบ การควบคุมทางสังคม เป็นเครื่องแสดงการเปลี่ยนผ่านจากวัยรุ่นสู่ความเป็นผู้ใหญ่ มีอำนาจในการดูแลตนเอง มีสิทธิ การกระทำ การตัดสินใจของตนเอง แทนการดึงหลุดจากอำนาจของผู้ใหญ่ (ทฤษฎี Sigmund Freud) นุหรีจึงแสดงถึงFormations of Identity ที่แตกต่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น

มิติมุมมองที่จะยึดจับข้อ ในการทำความเข้าใจถึงความหมายและแก่นแกนของวัฒนธรรมบุรี ที่เลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว ถือเป็นรากฐานความคิดสำคัญในการนำเราไปสู่การวิเคราะห์ความหมายของบุรีกับการเบียดขับสู่ภาวะต้องห้ามได้อย่างลึกซึ้งและชัดเจนยิ่งขึ้น การสูญเสียและเสื่อมถอยความหมายเดิมในการเสฟใช้บุรี ซึ่งเคยอยู่ในแกนกลางอำนาจทางวัฒนธรรม มีภาพลักษณ์เป็นพระเอกในสังคมนั้น น่าจะเกิดจากการถูกเงื่อนไขบางอย่างเข้าทดแทน และทำลายความหมายของบุรีจนกลับกลายเป็นสู่ฐานะผู้ร้ายของสังคมในที่สุด

เงื่อนไขที่ผลักดันให้บุรีสูญเสียสัญลักษณ์และฐานะเดิมทางสังคม เปลี่ยนผ่านจากพระเอกไปเป็นผู้ร้ายทางวัฒนธรรม อาจมาจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการซึ่งเสริมแรงต่อกัน คือ

1. กระบวนการรื้อสร้างมายาคติที่มีต่อบุรีให้เปลี่ยนแปลงไป
2. กระบวนการปรุงแต่งตัวตน/อัตลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

บุรี : กระบวนการรื้อสร้างมายาคติให้เปลี่ยนแปลงไป

การสร้างวิธีการ เงื่อนไข บททดสอบใหม่ ที่ช่วยกันทิ่มแทงและฉีกไสจนบุรีค่อยๆ เขียวตงสู่ความเป็นชายขอบของสังคมมากขึ้นๆ ที่ละน้อย กระทั่งเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อบุรีจากพระเอกมาดันท่ไปสู่อันตรายสุดโหด ประกอบด้วยกลวิธี ๒ ประการ คือ

๑. กระบวนการรื้อทำลาย

เงื่อนไข หรือบททดสอบใหม่ ที่สังคมมีต่อพระเอกอย่างบุรีนั้น เริ่มมาจากการเปลี่ยนแปลง ideology บางอย่างที่เกิดขึ้นกับชนชั้นกลางในสังคมไทยกลุ่มหนึ่งเป็นสำคัญ ภายใต้กระบวนการดังกล่าว ได้เกิดเงื่อนไขพิสูจน์ความเป็นพระเอกอย่างบุรี ด้วยการตั้งคำถาม บอกเล่า และเน้นย้ำสู่สังคมวงกว้างโดยผ่านสื่อและการรณรงค์อย่างเข้มข้นตลอดเวลา สร้างวิธีการ เงื่อนไข ปัจจัย หลายๆ ด้านช่วยกันทิ่มแทงและฉีกไสให้บุรีค่อยๆ เขียวตงสู่ความเป็นชายขอบของสังคมมากขึ้นๆ ที่ละน้อย เป็นความพยายามในการโค่นล้มทัศนคติที่สังคมมีต่อบุรีจากพระเอกมาดันท่ไปเป็นอันตรายสุดโหด โดยแบ่งกรอบเวลาได้เป็น

ช่วง พ.ศ.2500-พ.ศ.2534

ถือเป็นช่วงที่ความหมายของบุรีได้เปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นชายขอบ วัฒนธรรมบุรีในสังคมไทยค่อยๆ เปลี่ยนแปลงความหมาย เริ่มเกิดองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ที่ให้ความสนใจในโทษภัยของบุรี โดยในช่วง พ.ศ.2500-พ.ศ.2529 ถือเป็นช่วงเวลาการดำเนินงานในลักษณะต่างคนต่างทำขาดความต่อเนื่อง มีการรณรงค์ ออกคำเตือนถึงโทษจากการสูบบุรี แต่ไม่ได้รับความเชื่อถือ สนใจจากผู้คนในสังคมมากนัก ต่อมาในช่วง พ.ศ.2529-พ.ศ.2533 จึงเกิดการประสานงาน มีการจัดตั้งองค์กรและสร้างเครือข่าย ทั้งมูลนิธิต่างๆ ชมรมแพทย์ องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานรัฐ ร่วมจับมือทำงานไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้สังคมไทยเริ่มตระหนักถึงอันตรายจากการสูบบุรี

มากขึ้น ช่วง พ.ศ.2534 สังคมเริ่มสร้าง"คุณค่า"การไม่สูบบุหรี่ในพื้นที่สาธารณะ อัตราการสูบบุหรี่ในเมืองไทยเริ่มมีแนวโน้มลดลง การสูบบุหรี่จึงถูกควบคุมดูแลอย่างได้ผลเพิ่มขึ้น ด้วยเงื่อนไข วิธีการ ปัจจัย และการรณรงค์หลายๆด้านช่วยกันตีตบและผลักดันจนบุหรี่เชียบตกลู่ความเป็นขายของของสังคมมากขึ้นทีละน้อย จากการบอกกล่าวที่ไม่ค่อยได้ผล การห้ามสูบในพื้นที่สาธารณะซึ่งไม่ได้รับการปฏิบัติตาม จนกระทั่งสัมฤทธิ์ผลในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่สังคมมีต่อบุหรี่ ซึ่งกินเวลายาวนานนับสิบปี โดยมีกระแสความคิดเรื่อง Health และ Individualism (public-private, rights) ซึ่งเป็นอุดมการณ์ความคิดที่formตัวก่อรูปขึ้นในสังคมไทย และเป็นเงื่อนไขใหม่อันสำคัญที่กระทำให้ความหมายของบุหรี่ต้องพลิกผันกลับกลายเป็นสู่ฐานะผู้ร้ายของสังคมในที่สุด

พ.ศ.2535-ปัจจุบัน

ถือเป็นจุดสำคัญที่ทำให้บุหรี่เปลี่ยนผ่านไม่เพียงจากความเป็นขายชอบ แต่ตกขอบกระทั่งเป็นภาวะต้องห้ามทางสังคม เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญ เพราะสถานการณ์ของการสูบบุหรี่ในไทยได้ถูกควบคุม ล้อมกรอบ กีดกัน และต้องห้าม อย่างเปี่ยมประสิทธิภาพเป็นอันมาก เริ่มต้นตั้งแต่ พ.ศ.2535 เป็นระยะเวลาที่เกิดการผลักดันกฎหมาย นโยบายรัฐ มาตรการบังคับใช้ ออกสู่สังคมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน เกิดข้อกฎหมายที่ออกมารับรอง มีการแบ่งแยกพื้นที่ในการสูบบุหรี่อย่างชัดเจน เกิดการต้องห้ามการสูบบุหรี่ตามสถานที่ต่างๆอย่างเด็ดขาด คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ในที่สาธารณะ เกิดการให้ความสำคัญกับสิทธิของผู้ไม่สูบบุหรี่ขึ้น แนวโน้มของคนที่ไม่สูบบุหรี่ลดลงอย่างชัดเจน เกิดการรณรงค์สู่สังคมอย่างคึกคักและต่อเนื่อง สามารถสร้างทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี่อย่างได้ผล เปลี่ยนให้ผู้คนในสังคมแม้แต่คนสูบบุหรี่ก็เชื่อถือตามว่าบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายจริง ความเชื่อที่มีต่อบุหรี่จึงถูกหล่อหลอมและตอกย้ำว่าเป็นสิ่งไม่ดี ถือเป็นช่วงเวลาสำคัญในการต่อต้านและทำลายบุหรี่ลงได้อย่างบรรลุเป้าหมาย ประสพผลสำเร็จชัดเจน

ภายใต้กระบวนการรื้อทำลายมายาคติและภาพลักษณ์ของบุหรี่ให้เปลี่ยนแปลงไป ได้นำไปสู่ประเด็นที่ว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ความคิดบางอย่างขึ้นในสังคม เราจึงพยายามศึกษาว่ามีวาทกรรมอะไรที่เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นบ้าง ซึ่งได้ข้อสังเกตคือ

1.Health

การเกิดกระแสความคิดเรื่องสุขภาพร่างกาย (Health) ขึ้นในสังคมไทย กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่เข้ารื้อทำลายความหมายของบุหรี่ให้ตกสู่สถานะของผู้ร้ายทางสังคม โดยเครื่องมือสำคัญที่เป็นรากฐานของความคิดเรื่องสุขภาพร่างกาย (Health) ก็คือ เหตุผลทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ซึ่งถือเป็นข้อมูลอ้างอิงหลัก เป็นหัวใจสำคัญที่ใช้สร้างทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี่ให้เกิดขึ้นอย่างได้ผล ค่อยๆมีคำอธิบายหรือนิยามความหมายด้านลบต่อบุหรี่ขึ้นมาจากข้อมูลทางการแพทย์ มีงานวิจัย ตัวเลขสถิติเป็นดัชนีชี้วัดและยืนยัน ทำการรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลที่ว่าบุหรี่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้เป็นที่รับรู้และเชื่อถือของผู้คนในสังคม ซึ่งในที่สุดการเกิดกระแสความคิดเรื่องสุขภาพ

ร่างกาย(Health) กลายเป็นอาวุธวิเศษในการตีแผ่ ฟาดฟัน บุหรี่ให้วอดวาย เป็นเครื่องมือเผยแพร่ ปลุกฝัง และตอกย้ำ ภาพลักษณ์อันเลวร้ายของบุหรี่อย่างได้ผลเปี่ยมประสิทธิภาพ และหล่อสร้าง Ideology เรื่องHealth Concernขึ้นในสังคม ขณะเดียวกันก็ได้หลอมละลายความหมายเดิมของบุหรี่ให้เสื่อมถอยลงไปอย่างหมดรูป ถือเป็นวาทกรรมหรือสาเหตุสำคัญหนึ่งที่ทำให้ความหมายของบุหรี่เปลี่ยนแปลงไป

2. Individualism (public-private, right)

การเกิดกระแสความคิดเรื่องIndividualism ซึ่งนำไปสู่การให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ของผู้คนในสังคมเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดการแบ่งแยกขอบเขตระหว่างความเป็น public-private บุหรี่จึงกลายเป็นสิทธิของคนสูบและไม่สูบ เป็นการปะทะกันระหว่าง public-private อย่างรุนแรงและเข้มข้น นำไปสู่การต่อสู้กันในเชิงพื้นที่และร่างกาย การสูบบุหรี่กลายเป็นการรบกวน รุกล้ำ และล่วงเกินในสิทธิของผู้อื่น ทำอันตรายต่อร่างกายของผู้อื่น ความคิดในเรื่อง individualism จึงทำให้บุหรี่ยูกกีดกัน แบ่งแยก และผลักดันออกไปสู่ภาวะต้องห้ามทางสังคม ซึ่งเราจะเห็นได้จากการห้ามสูบบุหรี่ตามสถานที่ต่างๆเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ แบ่งแยกพื้นที่ระหว่างคนสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ออกจากกันอย่างชัดเจน ปิดผนึกและกีดกันบุหรียิ่งเข้มข้นรุนแรง ทั้งนี้เกิดจากรากความคิดซึ่งให้ความสำคัญกับ right และความเป็น public-private ที่เกิดและเติบโตขึ้นในสังคมไทยนั่นเอง

จากการเกิดขึ้นของกระแสความคิดเรื่อง Health และ Individualism ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงวาทกรรมของสังคม ได้นำไปสู่ผลลัพธ์สำคัญก็คือการเบียดขับบุหรี่ยุคต้องห้าม ทั้งนี้การประสบความสำเร็จในการรื้อทำลายดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยวิธีการบางอย่างในการสร้างทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี่ยุคใหม่ที่ถูกยอมรับและเชื่อถือจากสังคม วิธีการสำคัญเหล่านั้นก็คือ การสร้างภาพเชิงลบให้กับการสูบบุหรี่ โดยนำเสนอภาพที่บ่งชี้และแสดงให้เห็นอันตรายจากบุหรี่ยุคใหม่ผ่านสื่อต่างๆ สร้างความน่ากลัว ภาพผู้ป่วยใกล้ตาย คำสารภาพบาปจากผู้ที่เคยติดบุหรี่ ผลิต campaignต่างๆ ออกสู่สังคมเพื่อให้เห็นภาพความเป็นฆาตกรของบุหรี่ ใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์-การแพทย์บอกเล่า ตอกย้ำ กระจาย และรณรงค์ความเชื่อที่ว่าบุหรี่ยุคใหม่เป็นสิ่งเลวร้ายขึ้นมา ภาพลักษณ์ที่เกิดกับบุหรี่ยุคใหม่กลายเป็นคนแก่อมโรค ผู้ป่วยร้ายแรง ต้องเจาะรูที่คอสำหรับพุด น้าเวทนา ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ อันตรายต่อผู้คนรอบข้าง ซุบผอม แห้งกรัง เห็นแต่โครงกระดูก รอวันตาย ฯ สัญลักษณ์อย่างบุหรี่ยุคใหม่จึงเสื่อมสภาพ ตกอับดับแสง ถูกรื้อทำลายอย่างหนักหน่วง กระทั่งกลายเป็นอดีตพระเอกที่ตกกระป๋อง และเลวร้ายถึงกับกลายเป็นฆาตกรมือเปื้อนเลือดเสียเอง (ยุทธการข่าวลือ)

วาทกรรมจากกระแสความคิดดังกล่าวได้ตีแผ่และผลักดันจนบุหรี่ยุคใหม่เชยตกสู่ความเป็นชายขอบของสังคมมากขึ้นๆทีละน้อย บุหรี่เป็นสัญลักษณ์เด่น เป็นตัวแทนใหม่ ของสิ่งที่ขัดแย้งต่อมุมมองวิถีคิดใหม่ของชนชั้นกลางอย่างให้อภัยไม่ได้ บุหรี่คือขีดสุดของตัวอย่าง เป็นสัญลักษณ์

ชิ้นแรกๆที่ Ideology ใหม่ของชนชั้นกลางจับมาบูชา และรื้อทำลายไว้เป็นต้นแบบทางสังคม ตระกะแบบวิทยาศาสตร์ มายาคติทางการแพทย์ และการเน้นความสำคัญกับความเป็นปัจเจก ได้ รื้อทำลายสัญลักษณ์ของบุหรืลงอย่างสิ้นเชิง สร้างคำอธิบายชุดใหม่ให้บุหรืเพียงมวนเดียว ว่าเป็น ศูนย์กลางของความเลวร้าย อันตรายต่อHealth และ Individualism (public-private, right) อย่าง ร้ายกาจ การใช้บุหรืเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นพระเอกถูกลดทอน กัดกร่อน และทำลายลงไป บุหรืจึงถูกผลักดันเบียดขับสู่ภาวะชายขอบ และที่สุดแล้วตกขอบเป็นความต้องการห้ามของสังคม

๒. กระบวนการสร้างพระเอกใหม่

กระบวนการสำคัญที่ทำให้พระเอกอย่างบุหรืตกกระป๋องไป ยุทธวิธีหนึ่งที่ถูกใช้ในสื่อการ รณรงค์ของมูลนิธิต่างๆที่เห็นชัดและได้ผลคือ การสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้เป็นพระเอกของสังคม ขึ้นมา เพื่อให้คนหลงรักแทนที่พระเอกคนเก่าอย่างหมดสิ้น

เมื่อบุหรืถูกรื้อทำลายเป็นผู้ร้ายของสังคม การสร้างภาพลักษณ์ตัวแทนของพระเอกใหม่ ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างสัญลักษณ์ที่เป็นคู่ตรงข้ามออกมา เพื่อเปรียบเทียบแบ่งแยก ระหว่างพระเอก-ผู้ร้ายออกจากกันได้อย่างชัดเจน ดังนั้นพระเอกใหม่จึงมีภาพลักษณ์ของการไม่สูบบุหรื สุขภาพดี แข็งแรง สดใส บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นไปตามIdeologyที่สมบูรณแบบของชนชั้นกลาง เป็น modelต้นแบบให้คนยึดมั่นเชื่อถือ และหันไปทำลายล้างบุหรืให้สูญสิ้นไปจากสังคม

การสวมช้อนภาพพจน์ของคนดีมีชื่อเสียง หรือการสร้างพระเอกยุคใหม่ อย่างเช่นการใช้ ดารา นักร้อง นักแสดง นักกีฬา มาเป็นpresenterรณรงค์การไม่สูบบุหรืว่าเป็นความเท่ดีกว่า ดีกว่า พระเอกรุ่นลายครามที่ตกยุคไปแล้ว ทำให้identityของพระเอกยุคใหม่กลายเป็นหนุ่มหน้าใส สะอาด สุขภาพแข็งแรง ใหม่กว่า หล่อเท่ เป็นที่ชื่นชมมากกว่า และที่สำคัญเพราะการไม่สูบบุหรื จึงเป็นภาพลักษณ์ของพระเอกใหม่ที่ดึงดูดใจผู้คนให้เชื่อถือและทำตาม super models เหล่านั้น

นอกจากนี้พระเอกในชีวิตจริงอย่างเช่น พ่อของลูก ครูของนักเรียน ฯ ได้ถูกกระบวนการ สร้างพระเอกใหม่นี้ตอกย้ำเชื่อตามและได้ผลในที่สุด พ่อที่ดีเยี่ยมไม่สูบบุหรืเพื่อลูกๆ ครูต้องไม่เป็น ตัวอย่างที่ผิดแก่นักเรียน แม่น้ำรักต้องห่วงใยสุขภาพลูกด้วยการเลิกบุหรื วัยรุ่นต้องปฏิเสธและ ชักชวนเพื่อนให้ห่างไกลบุหรื ฯ คนรุ่นใหม่หัวใจสีชมพูที่ไม่สูบบุหรื จึงเป็นพระเอกกันโดยถ้วนทั่ว ความเป็นพระเอกไม่ใช่เรื่องไกลเกินฝัน แต่ถูกโน้มแนบลงมากใกล้ชิดกับทุกคน ใครๆก็เป็นพระเอก ในชีวิตจริงกันได้ทั้งนั้น เพียงแค่ปฏิเสธการสูบบุหรื imageของพระเอกใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นจึงไม่ใช่ตัว แทนอันเลือนรางห่างไกล หากทว่าได้แทรกซึม ปลูกฝัง เน้นย้ำ และลึกซึ้งลงไปถึงความเป็นway of life เข้มข้น เหนียวแน่น อยู่ในhabit, lifestylesของทุกคน ให้สามารถใช้ เลียนแบบ หันมาปฏิบัติ ตามidentity ของsuper models ที่ถูกสร้างขึ้นมานี้

กระบวนการสร้างพระเอกใหม่จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการรื้อทำลายมายาคติของบุหรื ลงอย่างสัมฤทธิ์ผล ทำให้คนในสังคมเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อบุหรื แ่เห็นเข้าร่วมการเลิก ปฏิเสธ

และต้องห้ามบุหรืกันอย่างมากมาย ด้วยการหันมาเป็นคนดี เป็นพระเอกในชีวิตจริงตามimageใหม่ identityใหม่ ศีลธรรมใหม่ ที่ถูกสร้างและหล่อหลอมจนกลายเป็นอุดมการณ์ความคิดทางสังคม

เล่นแร่แปรธาตุ

อีกสัดส่วนในการสร้างพระเอกใหม่ทางสังคมขึ้นมา ไม่เพียงการรณรงค์จะผลิตพระเอก ภาพลักษณ์ใหม่มาแทนที่เท่านั้น แต่วีรบุรุษ(Hero)ทางสังคมหรือบุคคลผู้เป็นที่เทิดทูนในด้านต่างๆ ของสังคมได้ถูกความพยายามลบเลือน บิดเบือน และเล่นแร่แปรธาตุ ภาพลักษณ์ของHeroเหล่านั้น (ซึ่งมักมาจากคนรุ่นก่อนที่ยังนิยมการบูชบุหรืหรืออย่างเป็นปกติ)ให้ผันแปรไป

การเล่นแร่แปรธาตุ คือ การที่สังคมพยายาม กำจัด ตัดเฉือน ลบเลือน บิดเบือน ผันแปร ชุกช่อน ครอบทับ และทำลายภาพลักษณ์อันไม่พึงปรารถนา ไม่เป็นที่ต้องการตามideologyทาง วัฒนธรรมในปัจจุบัน ให้หมดหายไปจากimageของวีรบุรุษ(Hero)ทางสังคม เพื่อสามารถดำรง คง สภาพ และรักษาidentityของวีรบุรุษเหล่านั้นให้เป็นmodelในการยกย่องบูชาของกลุ่มหรือสังคมได้ ต่อไปอย่างไม่สะดุด ตะจิตตะขวจใจ หรือเป็นที่กังวลใจ ด้วยความพยายามทำให้ไร้ลทิน ปราศจาก คำนินทาครหาใดๆ ต่อการเป็นวีรบุรุษได้ต่อไปตามอุดมคติของสังคมในปัจจุบันนั้นๆ บุคคลผู้เป็นที่ เทิดทูนในด้านต่างๆของสังคมล้วนแต่เคยถูกความพยายามจากศีลธรรมใหม่ อุดมการณ์ใหม่ วิธี คิดใหม่ คุณธรรมใหม่ ค่านิยมใหม่ เช่น health, individualism, environment, community, rights ฯ เข้ามาร่วมสนุกในการเล่นแร่แปรธาตุแล้วทั้งสิ้น การเล่นแร่แปรธาตุจึงเป็นส่วนหนึ่งของการให้ความหมายใหม่แก่การกระทำของวีรบุรุษ เป็นการปรับเปลี่ยน เรียบเรียง ห่อหุ้ม ป้ายทับ เติมน้ำเต็มถัง ตกแต่งลายละเอียดใหม่ เพื่อให้เหล่าวีรบุรุษนั้นสามารถดำรงความเป็นสัญลักษณ์ ในการถ่ายทอดideologyของสังคมไว้ได้ไม่เปลี่ยนแปลง

การบูชบุหรืถือเป็นโจทย์ที่ทั้งใหม่และใหญ่สำหรับวีรบุรุษของสังคม ที่ผูกเอาเรื่องค่านิยม อุดมคติ ศีลธรรม เข้ามาเพิ่มข้อแม้ในการเป็นวีรบุรุษมากขึ้นไปอีก ซึ่งแน่นอนกระบวนการเล่นแร่ แปรธาตุย่อมเข้ามามีส่วนแทรกซึมต่อการปกป้อง ดูแล รักษา ภาพลักษณ์ของวีรบุรุษเหล่านั้นอย่าง ขาดเสียมิได้ ภาพต่างๆของHeroทางสังคม เช่น อ.ป๋วย อึ้งภากรณ์, จิตร ภูมิศักดิ์ เดิมมีภาพที่ชัดเจนในการถือบุหรืบูชอย่างเปิดเผย แต่เมื่อตกถึงสมัยปัจจุบัน ภาพถ่ายและเรื่องราวต่างๆในชีวิตที่ ได้รับการยกย่องบูชา ปรากฏว่าเกิดการตัดทอนภาพของบุหรืออกไปจนหมดสิ้น นิ้วต้องคืบ....คาง ไว้ ปากต้องเ้ม....คางไว้ เพื่อเปลี่ยนผ่านให้ภาพความเป็นHeroทางสังคมสมบูรณ์ perfect ขณะ เดียวกันหลวงพ่อดูณ เกจิอาจารย์ชื่อดังซึ่งใครๆก็นึกภาพการนั่งยองๆบูชบุหรืของท่านได้ติดตา ใน ที่สุดการเล่นแร่แปรธาตุเพื่อให้ท่านเป็นSuper Hero ยิ่งขึ้น ก็สัมฤทธิ์ผลด้วยการเลิกบุหรืเด็ดขาด ของหลวงพ่อดูณ (แม้จะด้วยสาเหตุจากสุขภาพ)

นอกจากนี้ วีรบุรุษอีกมากมายที่ได้รับการยกย่องในสังคมปัจจุบัน ล้วนแต่ถูกความพยายาม เล่นแร่แปรธาตุเข้ากระทำแล้วทั้งสิ้น มีแต่คนเฝ้าขอ อ้อนวอน ภาวนา และถามถึง การเลิกบุหรืของ

เหล่าวีรบุรุษทุกผู้นามให้เป็นจริงเสียที เป็นคำถามจากสังคมเพื่อต้องการให้ภาพลักษณ์ความเป็น Hero ซึ่งเป็นตัวแทนideologyของสังคม เป็นไปอย่างสมบูรณ์พร้อม การเล่นแร่แปรธาตุจึงเป็น ความพยายามทำให้Hero ปราศจากมลทิน ไร้อาณัติ และรื้อทำลายภาพลักษณ์อันไม่พึงปรารถนา ไม่เป็นที่ต้องการตามideologyของวัฒนธรรมปัจจุบัน ให้หมดหายไปจากimageของ Hero นั่นเอง

ขณะเดียวกัน กระบวนการเล่นแร่แปรธาตุ ยังนำไปสู่การอุดหนุนและพลิกกลับ ให้ศัตรูหรือ ฝ่ายตรงข้าม(คนสูบบุหรี่) ยอมมอบตัวจำนน ประกาศความพ่ายแพ้ ย้อนมาอยู่ในรูปรอยและกรอบ ระเบียบของideologyทางสังคม ด้วยการเลิกสูบบุหรี่ ทำให้เกิด พระเอก/นางเอกแบบผู้ร้ายกลับใจ ขึ้นอย่างมากมายในสังคม พิธีกรรมการเล่นแร่แปรธาตุจึงเป็นเสมือนเวทย์มนต์มหัศจรรย์ ในการ เสกเปลี่ยนให้ผู้ร้าย(คนสูบบุหรี่) เกิดใหม่ในคราบร่างของพระเอก(ไม่สูบบุหรี่) ได้อย่างทันตาเห็น

การเล่นแร่แปรธาตุ จึงเป็นอีกสัดส่วนสำคัญในการสร้างพระเอกใหม่ทางสังคมขึ้นมา ทำให้มายาคติเชิงลบต่อบุหรี่ได้รับการหล่อหลอม และฝังรากลึกลงในอุดมการณ์ความคิดของผู้คนใน สังคม ซึ่งยิ่งเท่ากับเป็นการเบียดขับและผลักไสบุหรี่ปู่สู่ภาวะต้องห้ามของสังคมเข้มข้น หนักหน่วง มากยิ่งขึ้นทุกขณะ มากเสียจนควั่นจางแทบหมดไฟ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระบวนการรื้อสร้างมายาคติที่มีต่อบุหรี่ให้เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการ สร้างวิธีการ เงื่อนไข บททดสอบใหม่ ทั้งจากกลวิธีรื้อทำลาย ยุทธการข่าวลือ กระบวนการรณรงค์ การสร้างพระเอกใหม่ และการเล่นแร่แปรธาตุ ดังที่ได้อธิบายมา อาจนับเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ ช่วยกันทิ่มแทงและผลักไสบุหรี่ปู่สู่ภาวะต้องห้ามของสังคม แต่หาใช่สิ่งสำคัญที่สุดไม่ การสูญเสีย สัญลักษณ์ในตัวบุหรี่ปู่ไม่ใช่อะไรที่ง่ายดายแค่นี้ หากแต่น่าจะมีแง่มุมอื่นซึ่งคืออีกแรงบวกสำคัญที่ ช่วยกันผลักไสบุหรี่ปู่สู่ความต้องห้ามได้อย่างสัมฤทธิ์ผล เงื่อนไขสำคัญดังกล่าวคือ การที่รูปแบบ ในการปรุงแต่ง identity มีความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป

กระบวนการปรุงแต่งตัวตน/อัตลักษณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไป (Formations of Identity)

การสูบบุหรี่เป็นสัญลักษณ์ชิ้นหนึ่งซึ่งคนในสังคม"ซ่อน"กระบวนการสร้างความหมาย สืบ และรับรู้ความหมายเชิงสัญลักษณ์ระหว่างกัน คล้ายเป็นภาษาที่สื่อความหมายในการสร้างidentityให้ กับคนสูบ บุหรี่จึงกำกับไว้ด้วยมายาคติหรืออุดมการณ์บางประการของสังคมไว้ แต่ในท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงอย่างมากในเรื่องformations of identity การรองรับความหมายหรือคุณค่าที่บุหรี่ปู่ มีต่อสังคมได้เกิดการเปลี่ยนผ่านความหมายทางสังคมไปพร้อมๆกันด้วย

บุหรี่ปู่กับความหมายที่เปลี่ยนไป

บุหรี่ปู่กับการแสดงชนชั้น

วัฒนธรรมบุหรี่ปู่ในสังคมไทยเป็นสิ่งที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยเริ่มพบหลักฐานชัดเจน อย่างน้อยในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยชาวเปอร์เซียนำเข้ามานำ แต่บางเอกสารอ้างว่าชาวโปรตุเกส

เป็นผู้นำเอาทั้งใบยาและเมล็ดมาเพาะปลูกที่กรุงเก่าในฐานะเป็นผู้เสพยาสูบ ใบยาที่นิยมใช้กันในสมัยอยุธยาได้มาจากเกาะมะนิลา เมืองจีน และที่ปลูกกันเองในพื้นที่เมือง บุหรี่จึงเป็นสิ่งพิเศษแปลกใหม่ทางวัฒนธรรมที่เริ่มก้าวเข้ามาสู่สังคมไทยในอดีต บุหรี่ปรากฏในพื้นที่ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมภายใต้การเสพใช้ของศักดินาชนชั้นสูง เพื่อแสดงสถานภาพทางสังคมด้วยความแปลกใหม่ของบุหรี่ที่เพิ่งปรากฏตัวในวัฒนธรรมไทย พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพุทธศาสนพิธีซึ่งประกอบด้วยพระสงฆ์อันเป็นตัวแทนอุดมคติความเชื่อและสิ่งเคารพบูชาของสังคม ชุติเขียนหมากและบุหรี่ถูกจัดไว้ให้กับเนืองนาบุญของพระศาสนาอย่างขาดไม่ได้ บุหรี่ดำรงความเป็นtraditionในสังคมไทยซึ่งสืบเนื่องมาจกสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และอยู่ในcenterของอำนาจอย่างน้อยก็จนถึงสมัย ร.5

กลองยาสูบ หีบยาเส้น ชุตินุหรี เป็นสิ่งซึ่งมักพบเสมอในเครื่องใช้ของเหล่าศักดินา ในความเป็นtraditionบุหรี่ยังกลายเป็นเครื่องมือประสานเชื่อมโยง แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การเคารพนับถือ ความมีหน้ามีตา ความปรองดองภายในกลุ่ม บุหรี่เป็นเสมือนgiftในการแสดงน้ำใจต่อกัน บุหรี่มิได้ต้อนรับราชอาคันตุกะต่างแดนของกษัตริย์ แสดงการต้อนรับหรือไม่ต้อนรับจากการแบ่งแยกลำดับความสำคัญสูง-ต่ำทางสังคมโดยใช้บุหรี่เป็นสื่อ บุหรี่จึงผูกพันอยู่ในแกนกลางของอำนาจ ความศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรม และเป็นวัฒนธรรมซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของชนชั้นสูง

สมัยรัชกาลที่5 ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อทางสังคม มีความเปลี่ยนแปลงและผสมผสานทางวัฒนธรรมหลายอย่างในประวัติศาสตร์ห้วงเวลานี้ traditionแบบเก่ายังคงอยู่พร้อมกันกับการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ซึ่งนำไปสู่การปรับเปลี่ยนผสมผสานทางวัฒนธรรม บุหรี่ยังคงอยู่ในtraditionของชนชั้นสูง ปรากฏอยู่ในทุกเรือนชานคนหบดี และการต้อนรับราชอาคันตุกะ ขณะเดียวกันบุหรี่แบบตะวันตกที่เข้ามาพร้อมกับความเป็นอารยะ Enlightenment และการล่าอาณานิคมได้รับความนิยมแพร่หลายอย่างมากในสังคมไทย ห้างร้านใหญ่ๆที่ขายเฉพาะบุหรี่แบบตะวันตก เช่น ห้างซีปายาโนโปลิส ขายซิการ์แรตที่เรียกว่า ยาฮิปปิเซียน, อนุบิส และเวอียเนีย เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในบางกอก บุหรี่กลายเป็นสินค้าบริโภคที่เฟื่องฟูและสร้างความคึกคักอย่างมากในสังคมไทย ทั้งในกลุ่มขุนนาง ข้าราชการบริวาร พ่อค้า ชนชั้นกลาง ได้ใช้บุหรี่เป็นสัญลักษณ์ในการแสดงชนชั้น รสนิยม ความทันสมัย หรูหรา ฟูมเฟื่อย ความเป็นผู้ดี มีฐานะ และอารยะอย่างตะวันตก

ความคลั่งไคล้การบริโภคผลิตภัณฑ์หรูหรา แปลกใหม่ ที่มาจากตะวันตกถูกมองเป็นคุณค่าทางสังคม การกระทำตามแบบชนชั้นสูงจึงกลายเป็นมาตรฐานที่คนโดยทั่วไปค่อยๆตามและเริ่มแพร่ขยายไปยังส่วนอื่นของสังคมโดยเฉพาะในเมือง

สูบบุหรี่ปริมาณ

เมื่อบุหรี่ปริมาณเคยเป็นความแปลกใหม่ มีกลิ่น รสชาติ และเอกลักษณ์เฉพาะแบบในแต่ละยี่ห้อ ซึ่งบ่งบอกถึงรสนิยมที่แตกต่างกัน ได้ถูกแทนที่ด้วยบุหรี่ปริมาณมาตรฐาน บุหรี่เริ่มถูกผลิตสำเร็จรูป มวน ห่อ บรรจุเป็นpackageที่มีมาตรฐานเดียวกัน มีเอกลักษณ์ไม่แตกต่างกันคือไว้

เอกลักษณ์ บุหรี่ถูกทำให้เหมือนกันหมด ขาดความหลากหลายในแง่ความละเอียดอ่อนอย่างที่เคยเป็นมา หากแต่เป็นยี่ห้อมากมายที่สูบมวนไหนก็คล้ายคลึงกัน ผลิตเพื่อเน้นการส่งขายในปริมาณสูงสุด การบริโภคความหมายของบุหรี่ในแง่สุนิยม สุนทรียะ การแสดงชนชั้น จึงลดน้อยลง หากทว่าคนในสังคมกลับบริโภคบุหรี่ในแง่ของความทันสมัย แฟชั่นยอदनิยม เทห์ เป็นชายสมชาย เป็นสิ่งที่ต้องทดลอง ดัดเติมidentityให้กับความเฉพาะบางอย่าง ซึ่งโดยสรุปแล้วการสูบบุหรี่ได้หันมาสร้างความหมายให้กับความเป็นปัจเจกมากกว่าความเป็นชนชั้นนั่นเอง

การสูบบุหรี่ถูกใช้ imagine (จินตนาการ) ถึงภาพลักษณ์บางอย่าง ซึ่งเป็นความหมายที่ใช้ในการปรุงแต่งidentityให้ปัจเจกมีมาด มีcharacterของตนเอง ภาพลักษณ์ดังกล่าวเป็นการเปรียบเทียบ(metaphor)ถึงตัวแทนบางอย่าง เช่น ในยุคโกโก้ที่หลังวัง characterเด่นที่บุหรืมีต่อวัยรุ่นสมัยนั้นคือ มาดเทห์ ทันสมัย และเป็นแฟชั่นยอदनิยม ซึ่งความหมายของตัวบุหรืนั้นถูกเลพโดยเปรียบเทจนถึงดาราดะวันตกมาดเทห์ พระเอกความอยชีม้าสูบบุหรื เป็นชายสมชาย ซึ่งให้ชุดของidentityที่เด่นชัด มีชุดความหมายค่อนข้างแน่นอนคงที่ ในการปรุงแต่งตัวตน/อัตลักษณ์ ให้กับคนในยุคนั้น

สังคมไทยในช่วงประมาณปลายพ.ศ.2480จนถึงต้นพ.ศ.2500นั้น บุหรืเป็นสัญลักษณ์ซึ่งมี essenceบางอย่างเป็นองค์รวม ความหมายของบุหรืมีกรอบระเบียบที่แน่นอนชัดเจนในการเลือกสรรมาปรุงแต่งidentityตามคุณค่านั้นๆ ภาพของคนสูบบุหรืจึงมีอัตลักษณ์ที่เด่นชัด สังคมมีมุมมองหรือตีความบุหรืในสถานะความหมายที่เป็นชุดเดียวกัน คือบุหรืถูกใช้ปรุงแต่งอัตลักษณ์ในแง่ความหมายของการแสดงความเป็นMale Identity มาดสุดเทห์ ความโก้เก๋ โฉบเฉี่ยว เป็นชายสมชาย แฟชั่นยอदनิยม เป็นสิ่งที่ท้าทายต้องทดลอง เหมือนกันหมด

สัญลักษณ์ของบุหรืจึงมีคุณค่าและความหมายอย่างเป็นทางการสังคม identityจากการบริโภคสัญลักษณ์ในตัวบุหรืจึงผูกมัดด้วยเงื่อนไขทางวัฒนธรรม และแสดงตำแหน่งที่ชัดเจนให้กับผู้สูบในโครงสร้างสังคม สังคมมองบุหรืในสถานะความหมายที่เป็นชุดเดียวกัน identityของการสูบบุหรืจึงมีความเป็นระเบียบ มีองค์รวม มีชุดไวยกรณ์ รูปประโยค ที่สร้างตัวตนให้กับผู้สูบอย่างเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ในการสูบบุหรืของคนสมัยก่อนจึงสร้างunique characterที่มีความชัดเจนเด่นคม เป็นมาดที่ดูลึก แน่นเหนียว มั่นคง มีแก่นแกน ต่อเนื่อง เข้มข้นกว่าidentityที่เปลี่ยนแปลงฉาบฉวยอย่างในปัจจุบัน สัญลักษณ์อย่างบุหรืเป็นเพียงสิ่งที่มาเติมให้ตำแหน่งของsubjectทางสังคมของปัจเจกชัดเจนขึ้น ไม่ใช่การโยกย้ายตัวเราไปตามตำแหน่งต่างๆ ของตัวสัญลักษณ์ subjectเป็นศูนย์กลางในการเลือกสรรสัญลักษณ์ต่างๆ มาปรุงแต่งตัวตนของปัจเจก ไม่ใช่ความหมายทางวัตถุเป็นศูนย์กลาง หรือเป็นตำแหน่งสำคัญแทนที่ความเป็นsubjectที่แต่ละคนต้องนำตนเองเข้าไปอยู่ในidentityชุดความหมายต่างๆ เพื่อปรุงแต่งอัตลักษณ์ identityในคนยุคก่อนจึงมีมาดที่ชัดเจนในแต่ละตัวตน อัตลักษณ์ของแต่ละปัจเจกจะถูกแสดงออกอย่างชัดเจนแน่นอนในทุกๆ กาละและเทศะ ในทุกๆ เวลาและพื้นที่ มีลักษณะความเป็นตัวตนซึ่งเหมือนเดิมคงที่อยู่เสมอ

สัญลักษณ์อย่างบุหรืจึงช่วยให้ความเป็นแต่ละปัจเจกนั้นมีมาด มีcharacterเป็นของตนเอง เป็นการให้บุหรืมาปรุงแต่งidentity และเน้นย้ำความเป็นตัวเองให้ชัดเจนเข้มข้นขึ้น imageจากบุหรืที่รงค์ วงษ์สวรรค์, มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช, อาจันต์ ปัญจพรรค์ ฯ จุดขึ้นสูบนันช่วยเติมcharacter มาดสุดเท่ให้ การใช้ความคิด ความเป็นชายสมชาย เล่นหีและมาดอันเข้มข้นของลูกผู้ชาย และช่วยเน้นให้นึกถึงภาพลักษณ์ความเป็นรงค์ วงษ์สวรรค์ ความเป็นคึกฤทธิ์ ปราโมช ความเป็นอาจันต์ ปัญจพรรค์ ฯ ได้ชัดเจนมากขึ้นจากการใช้บุหรืเพื่อแสดงidentityเหล่านั้นออกมา

ความหมายจากการสูบบุหรืจึงเป็นการสร้างessenceบางประการอย่างมีโครงสร้าง และจัดระเบียบความหมายอันเป็นที่เข้าใจในidentityนั้นร่วมกันทางสังคม ภาพลักษณ์ที่ได้จากการสูบบุหรืจึงมีชุดความหมายเป็นระเบียบแน่นอนในการเลือกสรรมาปรุงแต่งอัตลักษณ์ หรือสร้างแสดงถึงความเป็น male identity จนกลายเป็นความหมายที่หลอมรวม แทรกซึม และกินลึกอยู่ในideologyของผู้คนในสังคมไทยอย่างชัดเจน เข้มข้น และแน่นเหนียว สัญลักษณ์อย่างบุหรืในสังคมไทยสมัยก่อน จึงมีชุดความหมายซึ่งแสดงถึงความเป็นหนึ่ง(unity) องค์กรรวม(unique) ความแน่นอนตายตัว(definite) ความสมบูรณ์(absolute) ความต่อเนื่อง(continuity) ความมั่นคง(stability) มีแก่นแกน(core) เป็นระบบระเบียบ(order) ในการนำมาปรุงแต่งเติมเต็มและเพิ่มรสให้กับตัวตน/อัตลักษณ์ ของความเป็นปัจเจกอย่างชัดเจนเด่นคม

แต่เมื่อกระบวนการปรุงแต่งตัวตน/อัตลักษณ์ ทางสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ที่ทางความหมายของบุหรืจึงเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน

บุหรื : การปรุงแต่ง identity ในสังคมสมัยใหม่

บุหรื : การเคลื่อนที่ยักย้าย และทวีคูณ ของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการปรุงแต่งตัวตน

(Shifting and Prolification of Symbols of Identity)

เมื่อการพลัดตัวของ formations of identity กระเพื่อมขึ้น กระบวนการปรุงแต่งตัวตน/อัตลักษณ์ได้กลายเป็นโลกของการคลั่งความหมาย เต็มไปด้วยการบริโภคสัญลักษณ์อย่างฟุ่มเฟือยเพื่อสร้าง/narrativeในการปรากฏตัวต่อสังคม ทำให้การช่วงชิงตำแหน่งแห่งที่ของยุทธศาสตร์เชิงสัญลักษณ์เกิดความรุนแรงมากขึ้น ท่ามกลางกระบวนการอันเชียวกรากนี้ สัญลักษณ์บางอย่างเสื่อมถอย เคลื่อนย้ายตำแหน่งความหมาย สัญลักษณ์บางอย่างยังคงfunction ปรับตัวยืดหยุ่น ตอบสนอง รongรับการปรุงแต่งidentityรูปแบบใหม่ได้อย่างมีศักยภาพ หรือสัญลักษณ์บางอย่างได้เกิดใหม่และเข้าทดเทิดแทนที่ พายุจึงพัดพาความหมายเชิงสัญลักษณ์และกระบวนการปรุงแต่งเติมเต็มidentityให้หมุนเวียนเปลี่ยนแปลง และเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา

การสร้างidentityในสังคมสมัยใหม่ ทำให้สัญลักษณ์อย่างบุหรืมีความหมายในการสร้างแสดงidentityที่เปลี่ยนแปลงไป บุหรืจึงสูญเสียบางความหมายจากการทบข้อ ถิ่นกิน และถูก

แทนที่ด้วยสัญลักษณ์อย่างอื่นที่รองรับกระบวนการปรุงแต่งตัวตน/อัตลักษณ์ตามสังคมสมัยใหม่ ได้ดีกว่า ส่วนสัญลักษณ์บางชุดเข้ามามีความหมายเชื่อมช้อนกับความเป็นบุหรี เปิดแบ่งพื้นที่ทางสังคมบางส่วน แต่ยังไม่อาจทดแทนที่ความเป็นบุหรีได้ทั้งหมด ขณะที่บางความหมายในตัวบุหรียังคงอยู่และกลับเข้มข้นแน่นเหนียวมากยิ่งขึ้น จากการถูกเบียดขับสู่ภาวะต้องห้ามของตัวบุหรีเอง รวมทั้งยังไม่มีสัญลักษณ์อื่นใดสามารถแทนที่ความหมายและคุณสมบัติพิเศษเฉพาะที่มีอยู่ในตัวบุหรีได้อย่างสมบูรณ์ทดเทียม

การที่ formations of identity เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก สัญลักษณ์ในการสร้างแสดงตัวตน/อัตลักษณ์ เกิดการทวีคูณ(proliferation)เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากมาย เอ้อลัน และทอมสัน สัญลักษณ์ในการปรุงแต่งidentityจึงเต็มไปด้วยการเคลื่อนที่ที่ยกย้าย(shifting) สลับตำแหน่งที่ทางอยู่ตลอดเวลา เปลี่ยนผัน ขาดห่วง(discontinuous) แตกกระจาย(fragmented) เคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง แสดงความแตกต่าง ฉีกหนี แยกตัว ฟุ้งเฟ้อย ล้นเหลือ และไร้ขีดจำกัด สัญลักษณ์อย่างบุหรีจึงเกิดการเคลื่อนที่พลิกไหวทางความหมาย แตกต่างไปจากรูปรอยเดิมอย่างน่าสนใจ ซึ่งสามารถวิเคราะห์เป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. การปรุงแต่งความหมายของบุหรีให้มีความหลากหลายมากขึ้น

เมื่อความหมายของidentityในสังคมสมัยใหม่กลายเป็นความหลากหลาย ผสมผสาน ต้องการความแตกต่าง แปลกใหม่ นำสมัย เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา หากบุหรียังคงความหมายเดิมอย่างไม่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับภาวะใหม่ทางสังคม การใช้บุหรีเป็นสัญลักษณ์แสดงidentityย่อมเสื่อมพลังความหมายลงอย่างรวดเร็ว และกลายเป็นวัฒนธรรมที่ถูกหลงลืมไปในที่สุด

ดังนั้นการต่อสู้จากฝ่ายผลิตจึงพยายามปรับสินค้าด้วยการปรุงแต่งความหมายของบุหรีให้มีความหลากหลายตามidentityของสังคมสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น ทำบุหรีให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้คนได้ดีขึ้น ปรับตัวให้เข้ากับบริบทสมัยใหม่ พยายามปรุงแต่งใส่ความหมาย เพื่อนำเสนอความหลากหลายของบุหรีให้ได้เลือกบริโภค อย่างเหมาะสมกับการปรุงแต่งidentityในบริบท(context)ของคนในปัจจุบัน การใส่ความหลากหลาย แตกกระจายความหมายในตัวบุหรี อย่างเช่น บุหรีlight มีนิโคตินน้อย ใช้กันกรองชนิดดี เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสเรื่องสุขภาพร่างกาย, การสอดใส่เมนทอลที่กันกรองเพื่อให้ได้รสชาติที่แปลกใหม่, เดิมกลิ่นปรุงรสชาติ ความหอมให้บุหรีเพื่อเพิ่มความหลากหลายในการเลือกเสพ, ผลิตบุหรีที่แตกต่างกันออกมาเพื่อให้คนได้ลองความแปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา, มีการเจาะจงกลุ่มทั้งเพศ วัย ชนชั้นที่แตกต่างกันมากขึ้น เช่น กรองทิพย์ สายฝน สำหรับผู้ใหญ่ ราคาถูก นิยมของไทย รสชาติฉุนเข้ม, Marbolo สำหรับชนชั้นกลาง ราคาสูง นิยมของนอก ดุทันสมัย เทห์แบบพระเอกตะวันตก, Mild Sevenสำหรับผู้มีรสนิยมนุ่มนวล รสชาติอ่อน ดุสุภาพ มีความเป็นตะวันออก(เป็นบุหรีญี่ปุ่น), Virginia Slim มวนเรียวยาว

เดิมบุคลิกเฉพาะให้กับความเป็นผู้หญิง, การเน้นอายุของผู้สับที่ลดลงจากวัยรุ่นเป็นกลุ่มteenage, มีการทำสีสันสดใสให้กระดามวนบุหรี่ปิดกันกรองสีทอง เพื่อขายความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำใคร, ใส่สมุนไพรมะนาวเป็นบุหรี่ป่าทะเลลายโจร ให้เหมาะกับความคิดเรื่องสุขภาพและภูมิปัญญาชาวบ้าน ฯลฯ ตัวอย่างดังกล่าวจึงเป็นการสร้างความหมายลงไปในตัวบุหรี่ปื่อเพื่อให้เหมาะสมกับการปรุงแต่งidentityของคนในสังคมสมัยใหม่มากขึ้น

อย่างไรก็ตามการต่อต้านและการสร้างทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี่ปื่อได้เข้าตอบโต้ ทิ่มแทง และรื้อทำลายความหมายใหม่ที่บุหรี่ปื่อพยายามสร้างขึ้นอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน อย่างความหมายล่าสุดเรื่องบุหรี่ป่าทะเลลายโจร เราจะพบการวิพากษ์วิจารณ์ ไม่เห็นด้วยกับการผลิตอย่างรุนแรงปรากฏออกมาทางสื่อต่างๆ ดังนั้นขณะที่บุหรี่ปื่อพยายามใส่ความหมายเพื่อรองรับidentityของสังคมสมัยใหม่ ก็ได้เกิดการต่อสู้ ขัดแย้ง และทิ่มแทงจากกระบวนการทำลายความหมายใหม่ และสร้างความหมายที่เลวร้ายให้บุหรี่ปื่อควบคู่กันไปอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ในอีกแง่มุมหนึ่ง ด้วยข้อจำกัดในความเป็นบุหรี่ปื่อ การสร้างความแปลกใหม่ หลากหลาย ผสมผสาน จึงไม่อาจยึดหยุ่นตามกระบวนการปรุงแต่งidentityสมัยใหม่ที่เรียกร้องความเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว พุ่มเพื่อยไร้ขีดจำกัด ได้อย่างสอดคล้องเท่าที่ควร ดังนั้นแม้ว่าบุหรี่ปื่อจะสามารถขยายและแตกกระจายไปสู่การปรุงแต่งidentityที่หลากหลายทางสังคมได้มากขึ้น แต่ก็ยังไม่ใช่วิถีปฏิบัติในการใช้เดิมidentityของสังคมสมัยใหม่ได้โดดเด่นเท่ากับสัญลักษณ์อื่นๆทางสังคมเมื่อเปรียบเทียบกัน สัญลักษณ์อย่างบุหรี่ปื่อจึงมีที่ทางในสังคมที่ลดลง มีขอบเขตความเฉพาะเจาะจง และแนบกระชับอยู่กับบางความหมายเพียงเท่านั้น

2. เกิดมิติแสดงการโต้ตอบ ขัดแย้ง ระหว่างการสับและไม่สับบุหรี่ปื่อ

เมื่อ Formations of Identity ของสังคมสมัยใหม่เกิดความเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก มีการเปิดพื้นที่ให้กับมุมมองการอ่าน สื่อสาร การตีความสัญลักษณ์ที่ใช้สร้างidentityอย่างแตกต่าง หลากหลายในสัญลักษณ์ตัวเดียวกัน เพราะฉะนั้นความหมายของบุหรี่ปื่อจึงถูกมองจากคนละเหลี่ยมมุม กลายเป็นการโต้ตอบ ขัดแย้งกันขึ้น รูปทรงองค์เอนในการปรุงแต่งอัตลักษณ์ ทำให้ความหมายในการสับบุหรี่ปื่อเริ่มถูกตีความแตกต่างกันไปอย่างมากมาย การเสพบุหรี่ปื่อได้แตกกระจายไปในหลากหลายความหมาย ถูกตีความในหลากหลายด้าน หลายมุมมอง การที่สังคมเกิดmultipleperspectiveขึ้น ทำให้บุหรี่ปื่อถูกจัดสับและดูจัดในหลากหลายความหมายตามแต่การตีความและเสพใช้

บุหรี่ปื่ออาจแสดงถึงความเป็นmale identity ขณะที่วัยรุ่นให้แสดงการขบถและเปลี่ยนผ่าน ผู้หญิงให้แสดงสถานภาพทางเพศที่เท่าเทียม บางคนใช้มาเวลา ปรุงแต่งจินตนาการ บางคนแสดงการขบถคิด เกร่งเกรียด ภาวะเร่ร่อน บางคนใช้สร้างบริบทพื้นที่และเวลาเฉพาะ บางคนใช้แสดงการทำท่าย ความอิสระเสรี ไร้ระเบียบ บางคนหมายถึงความสุรราคาถูกที่พอจะหาได้ และบางคนไม่ได้คิดถึงความหมายอะไรเลยในการสับ ขณะที่อีกด้าน รัฐอาจมองเป็นความไร้ระเบียบและการ

ควบคุม นักสุขภาพวิทยารังเกียจว่าเป็นอันตราย โรคภัยไข้เจ็บและความตาย คนไม่สูบบุหรี่มองเป็นเรื่องของการรุกราล้างวงเกิน ความหมายที่หลากหลายจึงเกิดเป็นcultural debate ทางสังคม

บุหรี่ยังกลายเป็นdiscourseที่แสดงการต่อสู้และถูกกระทำจากหลากหลายด้าน มีทั้งคนสูบและไม่สูบ ต่างคนต่างเชื่อในสิ่งที่ตนเองกระทำอยู่ คนสูบก็เชื่อและบอกความหมายที่บุหรี่ยังมีต่อเขา ขณะเดียวกันก็ปฏิเสธหรือไม่เชื่อในคำอธิบายเชิงลบต่อบุหรี่ คนไม่สูบก็เชื่อในความหมายเชิงลบที่เขายอมรับหรือถูกหล่อหลอมขึ้นมาเช่นกัน บุหรี่ยังเป็นทั้งอันตรายต่อสุขภาพ เป็นความเลวร้าย ขณะที่ด้านของคนสูบก็เชื่อว่ามันช่วยผ่อนคลาย หายเครียด ฯ การเบียดขับบุหรี่ยุ่ภาวะต้องห้ามจึงไม่ใช่กระบวนการที่ราบเรียบ ไม่มีการต่อสู้หรือขัดแย้งอะไรกัน หากแต่ในการทำลายความหมายของบุหรี่ยังนั้น เป็นกระบวนการที่ยังไม่สิ้นสุด มีการโต้ตอบที่กินลึกอยู่ในท่ามกลางความเจ็บปวด เป็นเหมือนคลื่นได้นำ ที่ซ่อนตัวอยู่ภายใต้การควบคุม จำกัดพื้นที่ของบุหรี่เอาไว้อย่างเข้มข้น และยังคงแสดงว่าทรมานต่อกันอยู่อย่างไม่สิ้นสุด

นำไปสู่บทสรุปที่ว่าบุหรี่ยังคงเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายบางส่วน มีตำแหน่งพื้นที่ในทางสังคมอยู่อย่างแน่นเหนียว แม้ว่าจะเคลื่อนย้ายหรือถูกเบียดขับไปสู่พื้นที่ซึ่งจำกัดมากขึ้นก็ตาม ดังนั้นกระบวนการทำลายล้างความหมายของบุหรี่ยัง จึงยังไม่มีจุดสิ้นสุด หากทว่ากลับเต็มไปด้วยมิติซึ่งแสดงการโต้ตอบ ขัดแย้งกัน ระหว่างการสูบและไม่สูบบุหรี่ ปรากฏร่องรอยอยู่เสมอ เป็นการจัดจันที่แสดงถึงความเป็นชั่วตรงข้าม สะท้อนรูปรอยย้อนแย้งระหว่างแสงและเงา เป็นวาทกรรมที่ต่อสู้โต้ตอบระหว่างกันอยู่ตลอดเวลา ไม่มีความหมายใดแพ้ชนะกันอย่างเด็ดขาดสิ้นเชิง ดังนั้นเมื่อมีความหมายในเชิงลบต่อบุหรี่ปรากฏตัวอยู่ ย่อมมีพื้นที่ความหมายแง่มุมอื่นของบุหรี่ซ่อนตัวอยู่ในบางที่บางตำแหน่งในสังคมเช่นกัน

3. บุหรี่กับการแสดงมาดเทห์ ความโก้เก๋ และโฉบเฉี่ยว ที่ถูกลดทอน

ท่ามกลาง formations of identity ที่พลิกโหวเปลี่ยนแปลง ความหมายบางอย่างในการสร้างแสดงidentityด้วยบุหรี่ ได้สูญเสียและเสื่อมสลายไป การใช้บุหรี่แสดงมาดสุดเทห์ ความโก้เก๋ โฉบเฉี่ยว ลบเลือนจืดจางลงไปเป็นอันมาก มีชุดสัญลักษณ์อื่นๆมากมายที่เข้ามาเบียดแทรกแทนที่ความหมายเดิมของบุหรี่ ทำให้บุหรี่ที่เป็นภาพแทนcharacterของพระเอกสุดหล่อหายไปจากความทรงจำแทบหมดสิ้น

สัญลักษณ์อย่างอื่นมีศักยภาพตอบสนองการสร้างภาพลักษณ์ดังกล่าวได้ดีกว่าความเป็นบุหรี่ การปรากฏตัวสู่สาธารณะที่เรียกร้องความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และใส่ใจความแปลกใหม่มากยิ่งขึ้น ทำให้บุหรี่ไม่สามารถรองรับการสร้างมาดแสนเทห์ได้อีกต่อไป เนื่องจากสัญลักษณ์อย่างบุหรี่ถูกรื้อถอนภาพลักษณ์เดิมทิ้ง รวมทั้งกระบวนการต้องห้ามบุหรี่ยังไม่เปิดโอกาสให้บุหรี่สามารถสร้างภาพลักษณ์ใหม่ หรือปรับตัวยืดหยุ่น ใส่ความหมายใหม่ให้กับตัวบุหรี่เพื่อรองรับการสร้างidentityที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ทำการปิดตายบุหรี่ต่อการสร้างภาพลักษณ์ของ

ความแท้ ไม่ให้ปรากฏต่อความรับรู้ทางสังคมได้อีกต่อไป บุหรี่ถูกกลับหัวและทำลายมายาคติเก่าให้เปลี่ยนแปลงไป ไม่เพียงสูญเสียความหมายเก่า กลายเป็นความไม่แท้ของสังคม หากแต่กลายเป็นสัญลักษณ์ของความเลวร้าย นอกจากนี้ยังมีสัญลักษณ์อื่นมาสร้างความแท้ ใกล้เคียง ทางสังคมได้ดีกว่าบุหรี่

การปรุงแต่งidentity เพื่อแสดงถึงความใกล้เคียง มาดแท้ โอบเชียว จึงเต็มไปด้วยสัญลักษณ์ซึ่งทบทวนขึ้นอย่างมากมายล้นพ้น มีชุดสัญลักษณ์ให้เลือกสรรหยิบจับมาเพิ่มรสชาติให้กับตัวตนของปัจเจกได้อย่างไร้ขีดจำกัด ชุดสัญลักษณ์ที่โดดเด่นในการปรุงแต่ง identity (สร้างแสดงหรือใช้วัดความแท้ ทนสมัย ใกล้เคียง) ในโลกสมัยใหม่ จึงมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ความหลากหลาย เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เน้นความแตกต่าง มีรายละเอียดแตกเล็ก ซับซ้อน กระจายกระจ่าย ไม่ต่อเนื่อง ไม่มั่นคงแน่นอน ยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงไปได้เรื่อยๆตามแต่ละtextที่ปัจเจกต้องแสดงออก เคลื่อนไหวพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มีแต่ความหมายที่ตึกว่า เลิศกว่า สมบูรณ์กว่า เน้นความแปลกใหม่ตลอดเวลา ก้าวหน้าไปเรื่อยๆไม่สิ้นสุด บริโภคกันแต่ความใหม่ทันสมัยให้ทันได้ตลอดเวลา การปรุงแต่งidentityจึงเต็มไปด้วยความฟุ่มเฟือย ล้นเหลือ และไร้ขีดจำกัด ซึ่งเมื่อเทียบย้อนมายังสัญลักษณ์อย่างบุหรี่ เราจะพบว่าความหมายจากการสูบบุหรี่แทบจะไม่สามารถรองรับการปรุงแต่งidentityในสังคมสมัยใหม่ได้ดีอีกต่อไป หากทว่ากลับมีสัญลักษณ์อย่างอื่นสามารถตอบสนองการปรุงแต่งเติมเต็มidentityในสังคมสมัยใหม่ ที่ต้องการความยืดหยุ่น หมุนเวียน ใส่ความแปลกใหม่ หลากหลาย เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง ปรับตัวไปกับความต้องการบริโภคอันรวดเร็วได้เป็นอย่างดี เช่น fashion การแต่งกาย เครื่องประดับดนตรี หนังสือ อาหาร เครื่องดื่ม รถยนต์ ฯลฯ

ทำให้พลังทางสัญลักษณ์ของบุหรี่เกิดขอบเขตจำกัด สูญสลาย ลดทอน ละลาย และเจือจางลงไปในท่ามกลางformations of identityที่กระเพื่อมพลิกไหว สัญลักษณ์อื่นๆที่ทบทวนขึ้นในกระบวนการปรุงแต่งidentityดังกล่าว จึงเข้ามาประดับประดาและเพิ่มรสชาติให้กับความแท้ ใกล้เคียง ในการปรุงแต่งidentityได้ดีกว่าการสูบบุหรี่เพื่อแสดงมาดแท้ สัญลักษณ์เหล่านี้จึงเข้ามาแทรกซึมและทดแทนที่ความหมายของบุหรี่ได้อย่างหมดจดลบล้างในที่สุด

4. บุหรี่กับสัญลักษณ์ของความกล้า การท้าทายทดลอง และการเปลี่ยนผ่าน ที่จืดชืดลง

สำหรับการสูบบุหรี่กับสัญลักษณ์ของความกล้า การท้าทายทดลอง และการเปลี่ยนผ่าน นั้น กลับไม่ใช่ความหมายที่รองรับformations of identity ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีพลังมากนัก การทดลองสูบบุหรี่อาจยังแสดงถึงตัวตนที่ท้าทาย กล้าเสี่ยงอันตราย และเปลี่ยนผ่านได้อยู่ในจุดหนึ่ง แต่ทว่าการสูบบุหรี่เพื่อแสดงอัตลักษณ์ อันท้าทายทดลองกลายเป็นความหมายที่จืดชืดลงต่อการสร้างidentityในสังคมปัจจุบันไปแล้ว บุหรี่ไม่ใช่สัญลักษณ์ของความกล้าและการท้าทายทดลองที่มีศักยภาพและน่าตื่นตาตื่นใจมากนัก ขณะที่สัญลักษณ์อื่นๆสามารถให้แสดงความท้าทายใหม่ๆได้ตลอดเวลา เช่น การเดินทาง, ผจญภัย/adventure travel, กีฬาextreme ฯ สิ่งเหล่านี้

ปลูกเราให้อยากทดลองความกล้า สามารถทำท่ายแล้วทำท่ายได้อีกไม่หมดสิ้น เสียอันตรายได้ตลอดเวลาไร้ขีดจำกัด มีฉากตอนใหม่ๆ พิธีกรรมใหม่ๆ ความลุ่มลึกที่ไม่เหมือนใคร ความทำท่ายที่แตกต่างออกไปเข้ามาให้ทดลองเสพกันอยู่ตลอดเวลา

ซึ่งแตกต่างกับบุหรืที่ใช้แสดงความทำท่ายทดลองได้อย่างมีขีดจำกัดในตัวเองเป็นอย่างมาก ความกล้า การทำท่ายทดลอง และการเปลี่ยนผ่านด้วยบุหรื เป็นรสชาติเดิมๆ ลิ้มชิมเพียงครั้งสองครั้งก็เบื่อหน่าย ไม่มีบทตอนหรือรสชาติความเสี่ยงใหม่ๆ ให้ทดลอง ไม่ใช่สัญลักษณ์ในการ transformation ที่แตกต่างหรือเหนือกว่าคนอื่น ไม่ใช่สุดขีดของความทำท่าย กลายเป็นสัญลักษณ์ที่ค่อนข้างแข็งทื่อ จืดชืด ไม่เร้าชวนใจอีกต่อไป เมื่อเปรียบเทียบกับสัญลักษณ์ของความกล้า การทำท่ายทดลอง และการเปลี่ยนผ่านอื่นๆ ที่ทบทวีคูณขึ้นในโลกสมัยใหม่

หรือเมื่อเทียบชั้นกับยาเสพติดด้วยกัน บุหรืก็มีความจี๊ดจ๊าดไร้รสชาติต่อการเป็นสัญลักษณ์ของความกล้าและการทำท่ายทดลอง เพราะบุหรืเป็นเพียงเด็กอนุบาลในหมู่สิ่งต้องห้าม เป็นสิ่งธรรมดาสามัญทางสังคม การที่วัยรุ่นทดลองสูบบุหรืเพื่อแสดงความกล้าในกลุ่มเพื่อนจะลดทอนความเข้มข้นลงไป เพราะใครๆ ก็สามารถหยิบบุหรืมาสูบได้ ผิดกับการเล่นเนื้อ(กัญชา) เสพยาบ้า เฮโรอีน ที่สามารถแสดงพลังในความกล้าและทำท่ายทดลองได้ชัดเจนกว่า บุหรืกับการใช้เป็นสัญลักษณ์ของความกล้าและการทำท่ายทดลองจึงจืดจางลงไปบ้าง เมื่อเทียบกับสัญลักษณ์อื่นๆ ที่ทรงพลังและทบทวีคูณขึ้นมาในสังคมสมัยใหม่ บุหรืจึงเป็นแค่เศษเสี้ยวของการแสดงการเปลี่ยนผ่านเล็กๆ น้อยๆ และธรรมดาอย่างยิ่งในหมู่วัยรุ่นปัจจุบัน หากทว่ามีสัญลักษณ์อื่นที่ใช้แสดงการเปลี่ยนผ่านยิ่งกว่า สุดยอดกว่า เหนือกว่า เป็นของแท้มากกว่า แสดงความกล้ามากกว่า บ้าบิ่นกว่า เข้าถึงได้ยิ่งกว่า บุหรืจี๊ดจ๊าดเป็นแค่ของเล่นชิ้นหนึ่งในการ transformation ของวัยรุ่น โดยมีของจริงแท้ที่เป็นสุดยอดของขีดจำกัดให้ได้ทำท่าย ต้องทดลอง เพื่อแสดงการเปลี่ยนผ่านได้เหนือเมฆและวิเศษกว่าการ transformation ด้วยบุหรืเป็นไหนๆ การ transformation ด้วยสัญลักษณ์ที่ สุดยอดกว่าบุหรื จึงทำให้ความหมายของบุหรืกับความกล้า การทำท่ายทดลอง และการเปลี่ยนผ่าน กลายเป็นสัญลักษณ์ที่กระจอกและต่ำต้อยลงไปถนัดตาในหัวใจสุดซ่าของวัยรุ่นขาใจทั้งหลาย ความหมายในการสูบบุหรืจึงเคลื่อนที่ยกย้ายจากสัญลักษณ์เพื่อแสดงถึงความกล้าและการทำท่าย กลายเป็นแค่ความอยากทดลองเพียงเท่านั้น ดังนั้นแม้ว่าการใช้บุหรืแสดง identity ดังกล่าวจะยังปรากฏอยู่บ้างในบางสัดส่วน แต่ทว่ากลับมีความหมายที่อ่อนแรงและลดทอนพลังลงไปเป็นอันมาก

5. การใช้บุหรืเป็นสัญลักษณ์แสดง Sexual Identity ที่หลากหลายมากขึ้น

เดิมบุหรืเป็นตัวแทนเอกลักษณ์ของเกกนุรุษ การสูบบุหรืแสดงความเป็นชายสมชาย ต้องตาตึงใจฮิสตรี ความเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว บุหรืจึงอยู่ในหว่างนิ้วและเรียวหนวดของผู้ใหญ่เพศชายเท่านั้น เป็นสัญลักษณ์ของ male identity ที่ชัดเจนในวัฒนธรรม แต่เมื่ออัตลักษณ์ของความเป็นอื่นได้รับการเปิดพื้นที่มากขึ้นในสังคมสมัยใหม่ sexual identity จึงทบทวีคูณ(proliferation) แตก

กระจาย(fragment) แตกต่างหลากหลาย(diversification) และแสดงตัวตนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น identityของความเป็นเพศอื่นๆปรากฏและประกาศตัวขึ้นอย่างเข้มข้นใจแจ้ง ทั้งfeminist identity, homosexual identity, bisexual identity ฯ การสูบบุหรี่จึงเลื่อมถอยความหมายลง ไม่ใช่การ แสดงความ เป็น male identity เพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่แสดงถึง sexual identity อื่นๆด้วย ผู้ชายสูบบุหรี่ ผู้หญิงสูบบุหรี่ ทอมสูบบุหรี่ ดี้สูบบุหรี่ กระเทยสูบบุหรี่ เกย์สูบบุหรี่ เลือบสูบบุหรี่ ทุกๆเพศสูบบุหรี่ บุหรี่จึงไม่ใช่ตัวแทนของ male identity เท่านั้น หากแต่กลายเป็นสัญลักษณ์ของ ความเท่าเทียมทางเพศ แสดงการขบขัน identity ของเพศพิเศษอื่นๆให้คมชัดขึ้น บ่งบอกความ เป็นเพศนั้นๆว่ามีพื้นที่ปรากฏตัว และดำรงอยู่อย่างแน่นขนัดในสังคม identityของเหล่า feminist จึงนิยมสูบบุหรี่ เอกลักษณ์ของความเป็นทอมจึงต้องสูบบุหรี่ บุคลิกของเกย์ก็ต้องมีบุหรืไว้เคียง กาย ฯ บุหรี่ไม่ใช่สัญลักษณ์ที่ใช้แบ่งแยก ระบุ หรือบ่งบอกว่าคนๆนั้นเป็นทอม/เกย์ อย่างแน่นอน เด็ดขาด หากแต่เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แสดงตัวตน/อัตลักษณ์ทางเพศที่หลากหลายขึ้นในสังคมสมัย ใหม่ และยังใช้focusให้ความเป็นsexual identity เหล่านั้นได้รับการขบขันจนคมชัดยิ่งขึ้น

การใช้บุหรืแสดงถึงsexual identityจึงยังรองรับความหมายและการเสปให้อยู่ได้ในสังคม ปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการแสดงความเป็นsexual identityดังกล่าว ไม่ใช่มีแต่บุหรืเป็นสัญลักษณ์ ลำคัญเพียงขึ้นเดียวเท่านั้น หากทว่า การแสดงอัตลักษณ์ทางเพศ ยังสามารถใช้สัญลักษณ์อื่นๆมา ใช้ปรุงแต่ง สร้างแสดง บ่งบอกถึงsexual identityได้อย่างชัดเจนและมีศักยภาพเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น น้ำหอมกลิ่นต่างๆซึ่งเป็นการประกาศบุคลิกของผู้ใช้ น้ำหอมกลิ่น Pleasure สำหรับผู้หญิงสดใส, ผู้ หญิงกระชับกระเฉง/sportใช้ Polo, น้ำหอมJazz ยี่ห้อ Yves Saint Laurent สำหรับเกย์ , CK1 สำหรับวัยรุ่น, Tommy Hellfinger/ Horizonสำหรับผู้ชายมาดแมน เสื้อผ้า การแต่งกาย เช่น กระโปรง เสื้อสายเดี่ยว แสดงถึงอัตลักษณ์ของผู้หญิงเปรี้ยว หัวสมัยใหม่, เสื้อเซ็กซี่หลวม กางเกง ยีนส์ ซึ่งลบล้างidentityทางเพศลง กลายเป็นเสื้อผ้าที่ทุกเพศหยิบใส่ได้, เสื้อชีทู ผ้าบางแนบเนื้อ เรียบลื่นเป็นมัน แสดงถึงอัตลักษณ์ของความเป็นเกย์, เสื้อรัดตัว กระโปรงสั้นจนพิสดาร สีเปรี้ยว แสบทรวง ประดับประดาจนล้น แสดงถึงอัตลักษณ์ของกระเทย/ตุ๊ด, เสื้อสีเข้ม ผ้าหยาบหนา กางเกงลายทหาร บ่งบอกถึงบุคลิกแบบผู้ชาย ฯลฯ สัญลักษณ์ที่ใช้แสดงอัตลักษณ์ทางเพศจึงทบ ทวีคูณเพิ่มมากขึ้น มีให้เลือกบริโภคได้อย่างล้นเหลือและหลากหลายในสังคมสมัยใหม่ โดยบุหรื นั้นถือว่าเป็นส่วนเลี้ยวหนึ่งที่ปะปน ผสมผสาน เหลื่อมซ้อน และเบียดแบ่งอยู่กับสัญลักษณ์อื่นๆที่ ใช้แสดงถึงsexual identity เพียงเท่านั้น

6. บุหรืกับสัญลักษณ์ของการต่อต้านแข็งขันอำนาจ

บุหรืกับสัญลักษณ์ของการต่อต้านแข็งขัน ถือเป็นความหมายในตัวบุหรืที่ยังคงอยู่อย่าง ค่อนข้างเข้มข้นและแน่นเหนียว การที่บุหรืถูกเบียดขับสู่ภาวะต้องห้าม และถูกให้ความหมายใหม่ ทางสังคมว่าเป็นสุดยอดความเลวร้าย ได้ทำให้ความเป็นmarginของบุหรืยิ่งถูกลากเส้นแบ่งแยก

ไปสู่ความหมายต้องห้ามจนชัดเจนมากขึ้น จากความเป็นแค่ชายขอบอันกำกวม บุหรี่จึงได้รับพลังทางความหมายจนกลายเป็นสัญลักษณ์ของการต่อต้านแข็งขันอย่างเด่นชัด บุหรี่ถูกใช้สร้าง identity ของการขัดขืน ต่อต้าน ขบถ ปลดปล่อย แข็งขัน ทำลาย ย้อนแย้ง ตรงข้าม เสรี ไร้ระเบียบ หักล้าง จัดจ้าน อันตราย ดิ้นหลุด อยู่นอกกรอบ ทวนกระแส สะท้อนความแตกต่าง

บุหรี่ยังเป็นสัญลักษณ์ของการต่อต้านอำนาจที่ครอบทับเราไว้ เช่น อำนาจจากพ่อแม่ ครูในโรงเรียน ผู้หญิงกับการสร้างสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชาย แสดงความเป็นfeminist การขัดขืนกับระเบียบสังคม ฝ่าฝืนข้อห้าม หรือเป็นการสร้างนำอำนาจจากsignของบุหรี่ยามาแสดงการแข็งขันต่ออำนาจเดิมที่ครอบทับอยู่ เช่น วัยรุ่นสูบบุหรี่แสดงการต่อต้านอำนาจของผู้ใหญ่ ขบถ ซ้ำ ก้าวร้าว เป็นหัวโจก แสดงตัวเป็นผู้ใหญ่ก่อนวัย บุหรี่จึงเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แสดงการเปลี่ยนผ่านของเหล่าวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี (การtransformation ดังกล่าว บุหรี่มีความหมายในแง่ของการต่อต้านแข็งขันอำนาจอย่างเข้มข้นมากกว่าแสดงการเปลี่ยนผ่านในความหมายของการเป็นเครื่องพิสูจน์ความกล้า การท้าทายทดลอง) , ผู้หญิงแสดงความขัดขืนท้าทายต่อสังคมซึ่งถูกกดทับไว้ด้วยอำนาจของเพศชาย แสดงความเท่าเทียมทางเพศ จัดจ้านกับทัศนคติเก่าที่มีต่อผู้หญิง และภาพลักษณ์ความเป็นกุลสตรีไทย การสูบบุหรี่จึงปรุงแต่งidentityความเป็นสาวสมัยใหม่ ไม่ใส่ใจต่อระเบียบประเพณีเก่าอันคร่ำครึโบราณ แสดงความเป็น working woman, free, active, feminist บ่งบอกถึงความเข้มแข็ง มีความคิด กล้าตัดสินใจ สนุกสนาน ชอบอิสระ สลัดทิ้งภาพผู้หญิงที่หวานแหวว อ่อนไหวง่าย ต้องการการคุ้มครองดูแล ให้หมดสิ้นไป เป็นการดิ้นหลุดจากการถูกกระทำทางสังคม, เด็กหรือผู้อาวุโสน้อยกว่าสูบบุหรี่ต่อหน้าผู้ใหญ่ เสมือนเป็นการแสดงความไม่เคารพ, สร้างความแปลกแยกตรงข้ามด้วยการสูบบุหรี่ในห้องประชุมหรือที่สาธารณะ, การสูบบุหรี่ในที่ทำงานหรือสถานที่ราชการ การแสดงถึง identity ที่ไร้ระเบียบ ไม่เคารพ และท้าทายกฎระเบียบ, นักคตินักเขียน สูบบุหรี่แสดงถึงความคิดที่แตกต่าง อิสระ เสรี ทวนกระแส อยู่นอกกรอบระเบียบโครงสร้าง และการกดขี่จากอำนาจทางสังคม, การสูบบุหรี่ในพื้นที่สาธารณะ แสดงความไม่เกรงใจ ไม่สนใจ ทำลาย เย้ยหยัน และรบกวนต่อผู้คนรอบข้าง ฯลฯ

ยิ่งบุหรี่ยังกลับกลายเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมไม่ควร กลายเป็นสิ่งที่ถูกตอกย้ำให้เป็นความต้องการห้ามของสังคมเข้มข้นขึ้นเท่าไร กลับยิ่งทำให้บุหรี่ยังใช้ในการปรุงแต่งidentityของการต่อต้านแข็งขันได้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น

บุหรี่ยังเป็นวัฒนธรรมสำคัญชิ้นหนึ่งซึ่งมนุษย์สร้างสรรค์จนถึงจุดสุดยอด เพราะกลายเป็นสิ่งเดียวที่มนุษย์สามารถบริโภคเข้าสู่ร่างกาย และสามารถบริโภคด้วยการระบายออกจากร่างกายได้ในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมมนุษย์บริโภคทุกสิ่งเข้าสู่ร่างกาย แต่ไม่มีเครื่องบริโภคใดเลยที่มนุษย์จะเสพทั้งเข้าและออกทางร่างกายเหมือนบุหรี่ บุหรี่ยังสามารถสูบด้วยการperformance ออกไปสู่การมองเห็นและรับรู้จากผู้คนรอบข้างได้อย่างชัดเจน สามารถปรุงแต่งidentityและแสดงความ

หมายถึงพื้นที่ทางสังคมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ตรงไปตรงมา ไม่มีพิธีกรรมฟุ่มเฟือย แค่อัดแล้วสูบ ไม่ต้องเดินทางย้ายไปไหน พกพาได้ทุกที่ มีความฉับพลันทันใจ ขณะที่ยาเสพติดต้องห้ามอื่นๆ เช่น กัญชา ยาบ้า ยาอี ยาเค ยาเลฟ เฮโรอีน ไม่สามารถใช้ performance ออกมาอย่างง่ายดายและเปิดเผยต่อพื้นที่สาธารณะได้ดีเท่าบุหรื

บุหรืมีภาวะล้าลอง ยืดหยุ่น คลายตัวจากกฎเกณฑ์และกรอบระเบียบ พกพา/หยิบฉวยได้สะดวก แสดงตัวได้ง่ายกว่า ชัดเจน เป็นสิ่งพบเห็นอย่างเจเนตา คำนึงจนเป็นเรื่องปกติของสังคม ขณะที่พวกยาบ้า เฮโรอีน ฯ ต้องแอบใช้ หลบซ่อน เสพด้วยการนำเข้าสู่ร่างกายเพียงอย่างเดียว ใช้ในการแสดงidentityเพื่อบอกต่อคนอื่นไม่ได้ชัดเจน มองผ่านก็ไม่มีใครบอกได้ว่าคนๆ นั้นเสพอะไร เข้าไป ไม่สามารถperformanceสู่สายตาของผู้คนภายนอกได้ เดินเสพอย่างเปิดเผยต่อพื้นที่ทั่วไป ไม่ได้ ใช้แสดงละครทางอัตลักษณ์ ประดับตัวตนสู่เวทีทางสังคมไม่ได้ ไม่ใช่สัญลักษณ์สำหรับการperformanceที่ดี ต่างกับบุหรืที่เสพได้ทั้งเข้าและออกจากร่างกาย กลิ่นและควันอันอบอวล มวลอันมีรูปแต่ไร้ทรง ความพุ่งกระจายและระเหยหาย ล้วนเป็นองค์ประกอบที่ได้สัดส่วน เป็นรอยร่างและรูปทรงอันเหมาะสมต่อการperformanceเป็นอย่างมาก บุหรืจึงเป็นสัญลักษณ์ในการต่อต้านแข็งขันที่performance/แสดงออกสู่พื้นที่ทางสังคมได้อย่างเปิดเผย ชัดเจน สัมผัสได้จริง ตกกระทบและปรากฏอยู่ในทุกพื้นที่

บุหรืจึงเป็นสัญลักษณ์สำหรับการperformanceที่โดดเด่นโดยเฉพาะ มีที่ทางและกินลึกอยู่ในการปรุงแต่งแถมเติมidentityของสังคมสมัยใหม่อย่างน่าสนใจ ขณะเดียวกันก็ยังไม่สัญลักษณ์อื่นใดสามารถแทนที่ความหมายและคุณสมบัติพิเศษเฉพาะที่มีอยู่ในตัวบุหรืได้อย่างสมบูรณ์ บุหรืจึงเป็นสัญลักษณ์สำคัญในการแสดงตัวตน/อัตลักษณ์อันต่อต้านแข็งขันต่อสังคม และทำให้บุหรืสามารถดำรงคงค้างอยู่ในสังคมวัฒนธรรมได้อย่างแน่นเหนียว ไม่ใช่ด้วยสิ่งใดเลย หากแต่เกิดจากความหมายอันต้องห้ามที่เข้มข้นทวีคูณยิ่งขึ้นในตัวมันเอง เข้าทำนองยิ่งหวดกลับยิ่งเหนียว

อย่างไรก็ตามการที่บุหรืถูกเบียดขับสู่ภาวะต้องห้ามและเสื่อมสภาพจากฐานะเดิมของตน บุหรืก็ได้เคลื่อนย้ายจากตำแหน่งหนึ่งเปลี่ยนผ่านไปสู่อีกตำแหน่งหนึ่งในจักรวาลทางสังคม ตำแหน่งความหมายใหม่ที่บุหรืรองรับหรือfunctionต่อสังคม ได้ทำให้มวนควันนี้ยังมีที่ทางและดำรงคงค้างอยู่ได้ในสังคมปัจจุบันท่ามกลางการผลัดไต่ต้องห้ามทั้งหลายที่มีต่อมัน ตราบใดที่สัญลักษณ์ในบุหรืยังสามารถเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหวความหมายของตนเองให้สอดคล้องจูงไปกับการปรุงแต่งตัวตน/อัตลักษณ์บางอย่างทางสังคมได้ ตรานั้น บุหรืย่อมยังดำรงคงอยู่ มีที่ทางและกินพื้นที่อยู่ได้ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งของจักรวาลทางสังคม บุหรืย่อมยังคงไหลเลื่อนไปกับคลื่นฟองของเวลา ล่องลอยไปได้ในแม่น้ำความหมาย อยู่แต่ว่า จะเวียนว่าย ณ แห่งหนใดในห้วงมหรณพของการปรุงแต่งแถมเติม identity เท่านั้น

บทสรุป

การเปลี่ยนผ่านความหมายของบุหรื จากภาพลักษณ์ความเป็นพระเอกไปสู่ฐานะผู้ร้ายทางสังคม เกิดจากการที่วาทกรรมทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งตั้งเป็นข้อสังเกตได้ว่า เกิดกระแสความคิดเรื่องสุขภาพร่างกาย(health) เกิดการให้ความสำคัญอย่างมากกับความเป็นปัจเจก(individualism) สิทธิ(rights) ความเป็นส่วนตัว-สาธารณะ(private-public) และกระบวนการปรุงแต่งอัตลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (formations of identity) ซึ่งสภาวะและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว ทำให้เกิดการสร้างวิธีการ เงื่อนไข ปัจจัย การรณรงค์เผยแพร่ และกระบวนการต่างๆจากหลากหลายด้าน ช่วยกันทิ่มแทงและผลักดันให้บุหรืตกสู่ความเป็นชายขอบของสังคมมากขึ้นๆทีละน้อย เป็นความพยายามเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์คือ การโค่นล้มและกำจัดบุหรืให้หมดสิ้นไปจากสังคม แต่สุดท้ายแล้ว บุหรืกลับยังคงอยู่ได้อย่างแน่นเหนียว เพราะยังไม่มีสัญลักษณ์อื่นใดสามารถแทนที่ความหมายในบางแง่มุม และคุณสมบัติพิเศษเฉพาะที่มีอยู่ในตัวบุหรืได้อย่างสมบูรณ์ทัดเทียม

อย่างไรก็ตาม กระบวนการเบียดขับบุหรืสู่ภาวะต้องห้ามของสังคม ได้นำไปสู่บทสรุป คือ บุหรืได้ถูกลดทอนความหมายและมีที่ทางในสังคมที่ลดลง บางความหมายในการสูบบุหรืหายไป บางความหมายจืดชืดอ่อนแรงไม่เหมาะสมกับสังคมสมัยใหม่ มีสัญลักษณ์อื่นเข้ามามีความหมายเหลื่อมซ้อนแทนที่บุหรื ทำให้การสูบบุหรืถูกจำกัดบริเวณ(zoning)มากขึ้น ถูกตัดทอนพื้นที่และเวลาในการสูบลง ถูกกำกับและลดกลุ่ม/วัยในการสูบมากขึ้น และทำให้สังคมควบคุมบุหรืเอาไว้อย่างเข้มข้น แต่ขณะเดียวกัน ความหมายบางด้านของบุหรืกลับยังคงอยู่ เนื่องจากสามารถรองรับกระบวนการปรุงแต่งidentityบางอย่างให้กับผู้คนในสังคมปัจจุบันได้ บุหรืจึงปรับตัวยืดหยุ่นและสามารถแสดงความหมายของมันได้ในบริบทที่เฉพาะเจาะจงหรือเหมาะสมมากขึ้น ดังนั้นแทนที่บุหรืจะถูกทำลายจนสิ้นซาก มันกลับยังดำรงคงค้างอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างแน่นเหนียว